

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ

Αρ. Φύλλου 1562

27 Ιουνίου 2011

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθμ. 70001/Γ2

Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου

Η ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Έχοντας υπόψη:

1. Τις διατάξεις του εδαφ. δ. της παραγράφου 9 του άρθρου 8 του Ν. 1566/85 (ΦΕΚ Α΄ 167), σε συνδιασμό με τις διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 7 του Ν. 2525/97 (ΦΕΚ Α΄ 188) "Ενιαίο Λύκειο, πρόσβαση των αποφοίτων στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου και άλλες διατάξεις".

2. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του κώδικα Νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του Π.Δ. 63/2005 (ΦΕΚ Α΄ 98).

3. Την 1120/Η/7-1-2010 (ΦΕΚ Β1) κοινή Απόφαση του Πρωθυπουργού και της Υπουργού Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων με θέμα: «Καθορισμός αρμοδιοτήτων των Υφυπουργών του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων».

4. Τις διατάξεις της παραγρ. 13 του άρθρου 26 του Ν. 1566/85.

5. Το γεγονός ότι το Υπουργείο Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων σύμφωνα με το αριθμ. 59607/Γ2/25.5.2011 έγγραφό του ζήτησε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο την εισήγησή του σχετικά με το Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου και πέρασε άπρακτη η καταληκτική ημερομηνία αποστολής της.

6. Το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Καθορίζουμε το Πρόγραμμα Σπουδών για τα μαθήματα Αρχαία Ελληνική Γλώσσα και Γραμματεία, Νέα Ελληνική Γλώσσα και Νέα Ελληνική Λογοτεχνία της Α΄ τάξης Γενικού Λυκείου ως εξής:

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΑΡΧΑΙΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΚΑΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ
Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ

1. Εισαγωγή

Αν θέλουμε να είμαστε συνεπείς με τις απαιτήσεις της εποχής μας, η παιδεία οφείλει να ισοδυναμεί με

διαρκή μόρφωση του ατόμου, ώστε να συγκεντρώνει δεδομένα, να χειρίζεται ετερόκλητες πληροφορίες, να επιλύει προβλήματα, να κατέχει εξειδικευμένες τεχνικές γνώσεις. Στόχος ενός σύγχρονου εκπαιδευτικού συστήματος δεν μπορεί να είναι παρά η δημιουργία ενεργών υποκειμένων, που θα είναι σε θέση να αξιοποιούν κάθε μέσο επικοινωνίας και όλους τους σημειωτικούς πόρους (κείμενα, εικόνες, μουσική κ.ά.) και θα διαθέτουν την ικανότητα να κατανοούν και να χρησιμοποιούν κριτικά την πολύπλοκη νέα επικοινωνιακή πραγματικότητα.

Τα αρχαία ελληνικά, όπως και όλα τα άλλα γνωστικά αντικείμενα, μπορούν να έχουν θέση σε ένα σύγχρονο πρόγραμμα σπουδών, αρκεί να μετατεθεί το κέντρο βάρους της διδασκαλίας από την παροχή γνώσεων στην ενεργητική - κριτική μάθηση, από την παθητική απομνημόνευση γνώσεων στην ανάπτυξη ικανοτήτων για αποτελεσματική διαχείριση της γνώσης. Η εφαρμογή ενός αντίστοιχου μοντέλου γραμματισμού στο μάθημα των ΑΕ συνεπάγεται την ενθάρρυνση ποικίλων παραμέτρων: τη συνεξέταση σημείων της ΑΕ με τη ΝΕ γλώσσα· τη δημιουργική σύνδεση αρχαίου και σύγχρονου κόσμου· τη μελέτη της ανθρώπινης εμπειρίας και την πολύπλευρη ευαισθητοποίηση του μαθητή ως προς το γνωστικό αντικείμενο.

Σε αυτή την περίπτωση θα αναζητηθεί μια νέα λογική διδακτικής και παιδαγωγικής προσέγγισης του μαθήματος, η οποία θα διευκολύνει:

- την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την αναζήτηση πληροφοριών·
- την κριτική επεξεργασία και συνθετική παρουσίαση των δεδομένων που συλλέγονται·
- τη χρήση πολυτροπικών κειμένων και ποικίλων σημειωτικών πόρων·
- την πραγμάτευση ενός θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες·
- τον πειραματισμό κατά το γράψιμο και την παραστατικότητα στην παρουσίαση·
- τη συνεργατική μάθηση και την ανάπτυξη πρωτοβουλιών εντός της ομάδας.

Με αυτούς τους όρους, το μάθημα των αρχαίων ελληνικών μπορεί να επιτρέψει: τη συστηματική ανασκαφή και ανασυγκρότηση του παρελθόντος· τον παραλληλισμό του παρελθόντος με το παρόν· και την προετοιμασία των μαθητών για την, ιστορικά προσδιορισμένη, ένταξή τους στο μέλλον. Οι μαθητές δεν θα γνωρίσουν απλώς τα δημι-

ουργήματα ενός πολιτισμού που συνέβαλε στη θεμελίωση του σύγχρονου δυτικού πολιτισμού και στη διαμόρφωση της φυσιογνωμίας του· θα διδαχθούν συγκεκριμένους τρόπους διερευνητικής προσέγγισης και κριτικής διαχείρισης της γνώσης, προκειμένου να μπορούν αντίστοιχα να τους χρησιμοποιήσουν αποδοτικά στη ζωή τους.

Οι προτάσεις που ακολουθούν έχουν ως βάση το υπάρχον σχολικό εγχειρίδιο όσο λαμβάνουν υπόψη το πρόγραμμα σπουδών του Γυμνασίου. Συνδέονται δε με την υπάρχουσα λογική, αλλά ταυτόχρονα προσπαθούν και να διευκολύνουν τη μετάβαση προς ένα σύγχρονο Αναλυτικό πρόγραμμα σπουδών.

2. Περιεχόμενα - Ωρολόγιο πρόγραμμα

Για τη διδασκαλία της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας θα χρησιμοποιηθεί το Εγχειρίδιο Γλωσσικής Διδασκαλίας της Α΄ Λυκείου Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι (Ξενοφών, Θουκυδίδης).

Οι 5 ώρες διδασκαλίας κατανέμονται εβδομαδιαίως ως εξής:

- 3 για τη διδασκαλία της ΑΕ γραμματείας
- 2 για τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
Εισαγωγή Ιστοριογραφία*	2
3.1. Ξενοφώντα Ελληνικά	28
3.2. Θουκυδίδη Γ΄ βιβλίο (Κερκυραϊκά)	22
Z΄ και Η΄ βιβλίο (Σικελικά)	25
3.3. Γενική θεώρηση - Διαθεματικές εργασίες	15
3.4. ΑΕ Γλώσσα	50
Σύνολο	142

* Διευκρίνιση: Τόσο η Εισαγωγή όσο και το Χρονολόγιο δεν εξετάζονται. Στην αρχή χρησιμοποιούνται, για να γίνει κατανοητό το πλαίσιο όπου θα ενταχθεί η ανάγνωση των κειμένων. Στη συνέχεια αποτελούν υλικό αναφοράς, όπου μπορεί να καταφεύγει ο μαθητής, για να βρει ενδεχομένως απαντήσεις σε ερωτήματα που τίθενται κατά τη διδασκαλία συγκεκριμένων κεφαλαίων και, κυρίως, κατά τη γενική θεώρηση κάθε έργου.

2.1. Ξενοφών, Ελληνικά, Βιβλίο Β΄

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
I, 16-32	6
II, 1-4	3
II, 16-23	4
III, 11-16 (από μετάφραση)	2
III, 50-56	4
IV, 1-17 (από μετάφραση)	2
IV, 18-23	3
IV, 37-43	4
Σύνολο	28

2.2. Θουκυδίδης, Βιβλία Γ΄, Z και Η

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
Βιβλίο Γ, Κεφ. 70	3
71-74	4
75	3
76-78	3
79-80	3
81	3
82-83 (από μετάφραση)	3

ΕΝΟΤΗΤΕΣ	ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΩΡΕΣ
Βιβλίο Z, Κεφ. 30-32	8
Βιβλίο Η, Κεφ. 75-77	7
84-87	10
Σύνολο	47

2.3. Γενική θεώρηση - Διαθεματικές εργασίες

Σε τακτικά διαστήματα, ειδικά μετά την ολοκλήρωση θεματικών ενοτήτων, προβλέπεται να ανατίθεται στους μαθητές η σύνταξη διαθεματικών εργασιών. Ενδεικτικές προτάσεις περιλαμβάνονται στο προτεινόμενο πλαίσιο για το Πρόγραμμα Σπουδών που ακολουθεί.

2.4. ΑΕ Γλώσσα

Κατά τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας παρατηρούνται βασικά προβλήματα, ανάμεσα στα οποία το σημαντικότερο έγκειται στην απουσία εξειδικευμένου εγχειριδίου, συνταγμένου με σύγχρονες μεθοδολογικές αρχές και σαφείς στόχους.

Ο εκπαιδευτικός, λοιπόν, καλείται να σταθμίσει το επίπεδο γνώσεων των μαθητών του και να προσπαθήσει είτε να επαναλάβει τη διδασκαλία φαινομένων που δεν έχουν γίνει κατανοητά (κατά τη διδασκαλία του μαθήματος στο Γυμνάσιο) είτε να καλύψει γλωσσικές παραμέτρους που δεν έχουν διδαχθεί. Πεδίο εφαρμογής θα είναι κάθε φορά ένα απόσπασμα της διδαγμένης ύλης, αυτό που προσφέρεται περισσότερο για τη διδασκαλία του εκάστοτε φαινομένου.

Στη συνέχεια προτείνεται ένα ενδεικτικό πλαίσιο διδασκαλίας με τη διδακτέα (ανά κεφάλαιο) ύλη και τις μεθόδους που μπορούν να αξιοποιηθούν.

3. Στόχοι

3.1. Αρχαία Ελληνική γραμματεία και πολιτισμός

Στόχος της διδασκαλίας είναι η επικοινωνία των μαθητών με σημαντικά έργα της ελληνικής αρχαιότητας, η μελέτη των οποίων αξίζει όχι μόνο επειδή αποτέλεσαν τη βάση του ευρωπαϊκού και νεοελληνικού πολιτισμού, αλλά και γιατί οι προβληματισμοί και οι αξίες τους ενδιαφέρουν και τη δική μας εποχή. Για το σύστημα της ελληνικής εκπαίδευσης, η αρχαιογνωσία και η αρχαιογλωσσία οικοδομούν ταυτότητα. Με τα λόγια του Ι. Θ. Κακριδή, πριν από σαράντα χρόνια, τα αρχαία ελληνικά ενδιαφέρουν για τρεις λόγους:

«Πρώτ' απ' όλα γιατί είμαστε Έλληνες: από τον καιρό του Ομήρου ως σήμερα έχουν περάσει 2700 χρόνια. Στους αιώνες που κύλησαν, οι Έλληνες βρεθήκαμε συχνά στο απόγειο της δόξας, άλλοτε πάλι στα χείλη μιας καταστροφής ανεπανόρθωτης· νικήσαμε και νικηθήκαμε αμέτρητες φορές· δοκιμάσαμε επιδρομές και σκλαβιές· αλλάξαμε θρησκεία· στους τελευταίους αιώνες η τεχνική επιστήμη μετασχημάτισε βασικά τη μορφή της ζωής μας· και όμως κρατηθήκαμε Έλληνες, με την ίδια γλώσσα -φυσικά εξελιγμένη-, με τα ίδια ιδανικά, τον ίδιο σε πολλά χαρακτήρα και με ένα πλήθος στοιχεία του πολιτισμού κληρονομημένα από τα προχριστιανικά χρόνια. Στον πνευματικό τομέα, κανένας λαός δεν μπορεί να προκόψει, αν αγνοεί την ιστορία του -δηλαδή τον ίδιο του τον εαυτό.

Έπειτα, γιατί είμαστε κι εμείς ευρωπαίοι. Ολόκληρος ο ευρωπαϊκός πολιτισμός στηρίζεται στον αρχαίο ελληνικό, με συνδετικό κρίκο τον ρωμαϊκό. Με τους άλλους ευρωπαίους μας δένει βέβαια και ο χριστιανισμός,

όσο και να μας χωρίζουν ορισμένα δόγματα. Μα και ο χριστιανισμός έπρεπε να δουλευτεί πρώτα με την ελληνική σκέψη, για να μπορέσει ν' απλώσει έπειτα στον ευρωπαϊκό χώρο.

Μα ο κυριότερος λόγος που δεν επιτρέπεται οι νέοι μας ν' αγνοούν την αρχαία Ελλάδα είναι άλλος: στην Ελλάδα για πρώτη φορά στα χρονικά του κόσμου ανακαλύφτηκε ο άνθρωπος ως αξία αυτόνομη, ο άνθρωπος που θέλει να κρατιέται ελεύθερος από κάθε λογής σκλαβιά, και υλική και πνευματική. Μέσα στους λαούς που περιβάλλουν τον ελληνικό χώρο στα παλιά εκείνα χρόνια υπάρχουν πολλοί με μεγάλο πολιτισμό, πάνω απ' όλους οι Αιγύπτιοι και οι Πέρσες. Οι λαοί όμως αυτοί ούτε γνωρίζουν ούτε θέλουν τον ελεύθερο άνθρωπο. Πρώτοι οι Έλληνες, σπρωγμένοι από μια δύναμη που βγαίνει από μέσα τους και μόνο, τη δεσποτεία θα τη μεταλλάξουν σε δημοκρατία, και από την άβουλή και ανεύθυνη μάζα του λαού θα πλάσουν μια κοινωνία από πολίτες ελεύθερους, που καθένας τους να νιώθει τον εαυτό του υπεύθυνο και για τη δική του και για των άλλων την προκοπή. Ο στοχασμός είναι κι αυτός ελεύθερος για τα πιο τολμηρά πετάγματα του νου και της φαντασίας. Ο Έλληνας είναι ο πρώτος που, ενώ ξέρει πως δεν μπορεί ατιμώρητα να ξεπεράσει τα σύνορα του ανθρώπου και να γίνει θεός, όμως κατέχεται από βαθιά αισιοδοξία για τις ανθρώπινες ικανότητες και είναι γεμάτος αγάπη για τον άνθρωπο, που τον πιστεύει ικανό (μέσα από την παιδεία) να ξεπεράσει τις ατέλειές του και να γίνει αυτό που πρέπει να είναι -ο τέλειος άνθρωπος.

Αυτή η πίστη στον τέλειο άνθρωπο, συνδυασμένη με το βαθύ καλλιτεχνικό αίσθημα είναι που χαρακτηρίζει την ελληνική φυλή, δίνει στον αρχαίο Έλληνα τον πόθο και την ικανότητα να πλάσει πλήθος ιδανικές μορφές σε ό,τι καταπιάνεται με τον νου, τη φαντασία και με το χέρι: στις απέρριπτες μορφές που σχεδιάζουν οι τεχνίτες στα αγγεία της καθημερινής χρήσης, στη μεγάλη ζωγραφική, στην πλαστική του χαλκού και του μαρμάρου, πάνω απ' όλα στον λόγο τους, και τον πεζό και τον ποιητικό. Αυτόν τον κόσμο θέλουμε να δώσουμε στα παιδιά μας, για να μορφωθούν· για να καλλιεργήσουν τη σκέψη τους αναλύοντας τη σκέψη των παλιών Ελλήνων· για να καλλιεργήσουν το καλλιτεχνικό τους αίσθημα μελετώντας ό,τι ωραίο έπλασε το χέρι και η φαντασία των προγόνων τους· για να μπορέσουν κι αυτοί να νιώσουν τον εαυτό τους αισιόδοξο, ελεύθερο και υπεύθυνο για τη μοίρα του ανθρώπου πάνω στη γη· προπαντός για να φουντώσει μέσα τους ο πόθος για τον τέλειον άνθρωπο.»

* Το ΑΕ κείμενο αντιμετωπίζεται ως προϊόν της κοινωνίας που το παρήγαγε και λειτουργεί ως αφετηρία για την ανασύνθεση της εικόνας της κοινωνίας αυτής και του πολιτισμού της.

* Δίνεται έμφαση στην ανθρωποκεντρική διάσταση του ΑΕ πολιτισμού, τη σημασία που έδωσε στον άνθρωπο - όχι στο μεμονωμένο άτομο, αλλά στην ανθρώπινη ύπαρξη συνολικά. Επιδιώκεται, λοιπόν, η ενίσχυση του σεβασμού στον άνθρωπο· ο στοχασμός πάνω σε διαχρονικές αξίες, αντιλήψεις, έννοιες, οι οποίες συντέλεσαν αποφασιστικά στη διαμόρφωση του ελληνικού αλλά και του δυτικού πολιτισμού (λ.χ. δίκαιο, αλήθεια, δημοκρατία, πολιτική, αγωγή κ.ά.).

* Επιδιώκεται η συνειδητοποίηση της αφετηρίας και της συνέχειας της ελληνικής γλώσσας και του εθνικού βίου (με επισήμανση των εξελικτικών φάσεων: επιδράσεων, μεταβολών και μεταλλάξεων, αλλοιώσεων και

συγκράσεων κ.λπ.) και, επομένως, η ενίσχυση της αυτοσυνειδησίας και των ιδιαιτεροτήτων της πολιτισμικής ταυτότητας των μαθητών, η διαμόρφωση εθνικής ταυτότητας και ιστορικής συνείδησης.

Ειδικότερα, η διδασκαλία επιμέρους ενοτήτων από τα Ελληνικά του Ξενοφώντα και τις Ιστορίες του Θουκυδίδη δεν έχει στόχο μόνο την κατανόηση και ερμηνεία των συγκεκριμένων γεγονότων που αφηγούνται οι δύο ιστορικοί, αλλά επιδιώκει κυρίως να αντιληφθούν οι μαθητές τον παραδειγματικό χαρακτήρα των αφηγήσεων αυτών, που μας επιτρέπει να οδηγηθούμε σε γενικότερα συμπεράσματα για ανάλογες καταστάσεις σε όλες τις φάσεις της ανθρώπινης ιστορίας. Επιδιώκεται, επομένως, να συνειδητοποιήσουν οι μαθητές ότι η ανάγνωση της ιστορίας και η γνώση του παρελθόντος δεν είναι αυτοσκοπός, αλλά ένα χρήσιμο ερμηνευτικό εργαλείο για την κατανόηση του ιστορικού γίνεσθαι και του παρόντος. Συγκεκριμένα:

* Με τη διδασκαλία της αθηναϊκής ήττας στους Αιγός Ποταμούς και την συνακόλουθη κατάλυση και τελική αποκατάσταση της δημοκρατίας, όπως τις αφηγείται ο Ξενοφώντας, επιδιώκεται:

- Η μελέτη της πολιτικής κρίσης που εκδηλώνεται στο εσωτερικό ενός κράτους, όταν υποστεί μια συντριπτική πολεμική ήττα, και η συνακόλουθη κατάλυση του ισχύοντος πολιτεύματος.

- Η κατανόηση των βίαιων μεθόδων και του αυθαίρετου χαρακτήρα των αυταρχικών καθεστώτων, εξαιτίας των οποίων στερούνται νομιμοποίησης στη συνείδηση των πολιτών και ανατρέπονται.

* Με τη διδασκαλία επιλεγμένων ενοτήτων από τα «Κερκυραϊκά» και τα «Σικελικά» του Θουκυδίδη επιδιώκεται να προσεγγιστούν η ιστορική εμπειρία που περιγράφει και οι αρχές, με τις οποίες ο αθηναίος ιστορικός προσπαθεί να ερμηνεύσει το ιστορικό γίνεσθαι. Οι ειδικότεροι στόχοι στους οποίους επιμερίζεται ο προηγούμενος γενικός στόχος είναι οι ακόλουθοι

- Η παρουσίαση και ο χαρακτηρισμός της (παθολογικής) συμπεριφοράς την οποία εκδηλώνει ο άνθρωπος σε καιρό πολεμικών συγκρούσεων, είτε εμφυλίων («Κερκυραϊκά») είτε μεταξύ πόλεων-κρατών («Σικελικά»).

- Η εξοικείωση με τον «κοσμικό» και «φυσικό» τρόπο εξήγησης των ιστορικών γεγονότων από τον Θουκυδίδη: Ο εντοπισμός των αιτιών τόσο της ανθρώπινης συμπεριφοράς σε κατάσταση πολέμου όσο και της γένεσης αυτής της ακραίας κατάστασης στην επιδίωξη του άρχειν και κρατείν, την πλεονεξία/ώφελια, το δέος και τη φιλοτιμία.

- Η κατανόηση του τρόπου με τον οποίο ο ιστορικός επιχειρεί να συστηματοποιήσει αυτά τα αίτια: η έννοια της φύσεως του ανθρώπου.

- Η ανασύσταση της «φιλοσοφίας της ιστορίας» του Θουκυδίδη και της «ανθρωπολογίας» που υπόκειται σε αυτήν.

- Η κατανόηση της ερμηνείας της ιστορίας από τον Θουκυδίδη με αφετηρία αυτή την ανθρωπολογία και φιλοσοφία της ιστορίας: ο «ρεαλισμός της πολιτικής ισχύος» και οι συνέπειές του: τα παθήματα και η τραγικότητα του ανθρώπου σε ατομικό και συλλογικό επίπεδο.]

* Επιπλέον, και στις δύο περιπτώσεις επιδιώκεται να εξοικειωθούν οι μαθητές με τα τυπικά, μορφικά και θεματικά, χαρακτηριστικά της ιστοριογραφίας του Ξενοφώντα και του Θουκυδίδη, όπως είναι λ.χ.

- Η αποκλειστική σχεδόν επικέντρωση σε γεγονότα της πολιτικής και στρατιωτικής ιστορίας (σε αντίθεση με τα ευρύτερα ενδιαφέροντα του Ηροδότου και των Ιώνων λογογράφων).

- Η προσπάθεια ερμηνείας των ιστορικών γεγονότων και της ανθρώπινης δράσης.

- Η ύπαρξη δημηγοριών μέσα από τις οποίες διασπνίζονται οι προθέσεις και τα κίνητρα των δρώντων, ατομικών και συλλογικών, υποκειμένων.

- Η ιστορική αφήγηση ως «κτῆμα ἐς αἰεί», ως ερμηνευτικό εργαλείο για την ερμηνεία ανάλογων μελλοντικών γεγονότων.

3.2. ΑΕ γλώσσα και γραμματεία

Στόχος είναι οι μαθητές να γνωρίσουν σε γενικές γραμμές την τυπολογία και τις δομές της ΑΕ γλώσσας, να συνειδητοποιήσουν την εξέλιξη της ελληνικής γλώσσας από την αρχαία στη νέα μορφή της και να βελτιώσουν τη γλωσσική τους κατάρτιση.

* Η εκμάθηση βασικών παραμέτρων της γραμματικής και του συντακτικού θα γίνει μόνο στον βαθμό που είναι απαραίτητες για να αναδειχθεί η παρουσία ενός οργανωμένου δικτύου σχέσεων στο λόγο και να διερευνηθεί η λειτουργία των γλωσσικών στοιχείων για την κατασκευή του κειμένου. Οι μορφολογικές και συντακτικές δομές αποκτούν νόημα στο πλαίσιο της φράσης και γίνονται κλειδιά για την ανάγνωση του κειμένου.

* Δίνεται έμφαση αφενός στη διάγνωση της τυπολογικής ταυτότητας του κειμένου, σύμφωνα με το γραμματολογικό είδος και γένος στα οποία ανήκει.

* Η συγκριτική προσέγγιση της ΑΕ μέσω της ΝΕ γλώσσας επιτρέπει την προσπέλαση φαινομένων της ΑΕ γλώσσας μέσα από γλωσσικούς παραλληλισμούς με τη νεοελληνική, την προσέγγιση του άγνωστου για τους μαθητές γλωσσικού στοιχείου μέσα από τα κοινά ή γνωστά στοιχεία, την κατανόηση των ομοιοτήτων και των διαφορών και των δύο μορφών της ελληνικής γλώσσας, την επισήμανση της εξέλιξης και της συνέχειας. Η προσέγγιση αυτή μπορεί να αποτρέψει ιδεολογικές παρεξηγήσεις σχετικά με την υπεροχή της ΑΕ έναντι της ΝΕ, αλλά και εκπαιδευτικές διαστρεβλώσεις, λ.χ. ότι η εκμάθηση της ΑΕ μπορεί να υποκαταστήσει τη διδασκαλία της ΝΕ.

4. Μεθοδολογία

4.1. ΑΕ γραμματεία και πολιτισμός

Η γλωσσική επεξεργασία και η γραμματολογική και πραγματολογική εργασία αποτελούν μέρος μιας ολιστικής αναγνωστικής διαδικασίας, η οποία έχει ως στόχο όχι μόνο να συγκροτήσει ένα υπόβαθρο που θα εξοπλίσει τους μαθητές ως αναγνώστες της ΑΕ γραμματείας, αλλά να συμβάλει στην ανάπτυξη γενικότερων αναγνωστικών δεξιοτήτων, να ενισχύσει την αυτογνωσία και τη δυνατότητα κριτικής ένταξης των μαθητών στο σύγχρονο κόσμο. Προς αυτή την κατεύθυνση:

- Προκρίνονται η κειμενική, διακειμενική και διαθεματική προσέγγιση. Προϋπόθεση: η συστηματική άσκηση στην αναγνωστική ακρίβεια.

- Η ανάγνωση του πρωτότυπου κειμένου γίνεται επιμελώς με τη βοήθεια των μεταφράσεων, ώστε μέσα από τη σύγκριση και την κριτική των μεταφραστικών επιλογών να αναδεικνύεται η σύνδεση μετάφρασης και ερμηνείας. Επίσης, οι διαφορετικές μεταφράσεις προσφέρονται για τη συγκριτική μελέτη του λεξιλογίου και των δομών της αρχαιοελληνικής και της νεοελληνικής γλώσσας, η

οποία μπορεί να έχει πολλές διδακτικές εφαρμογές: αναζήτηση συντακτικών και λεξιλογικών αντιστοιχιών και διαφορών μεταξύ των δύο γλωσσών· σύγκριση μεταξύ των διαφορετικών τρόπων προσέγγισης και νεοελληνικής απόδοσης της αρχαιοελληνικής σκέψης κ.ο.κ. Συνεπώς, εγκαταλείπεται η έως τώρα ισχύουσα πρακτική, και ζητούμενο πλέον είναι ο μαθητής να κατανοήσει το κείμενο και όχι να το μεταφράσει. Αυτό κρίνεται αναγκαίο, καθώς η μεταφραστική εργασία αποτελεί έναν δείκτη τόσο υψηλής γλωσσικής επάρκειας, που δεν είναι δυνατόν να απαιτηθεί σε μάθημα γενικής παιδείας.

- Επιλέγονται στοιχεία του αρχαίου κόσμου και πολιτισμού που μπορούν να τοποθετηθούν σε ένα αναγνωρίσιμο συγχρονικό πλαίσιο. Αναδεικνύονται οι θεμελιακές ανθρώπινες αντιδράσεις και ψυχικές διαθέσεις, που επιτρέπουν την κατανόηση των βασικών αρχών της ανθρώπινης συμπεριφοράς. Επιδιώκεται, δηλαδή, να καλλιεργηθεί η δυνατότητα αναγωγής του ειδικού σε γενικές αρχές, του συγκεκριμένου σε αφηρημένες έννοιες και του παραδείγματος σε καθολικής αξίας στάσεις και συμπεριφορές.

- Προβάλλεται η διαλεκτική σχέση γραμματειακού έργου-κοινωνίας, τόσο σε επίπεδο παραγωγής όσο και πρόσληψης. Προς την κατεύθυνση αυτή προτείνεται να αξιοποιηθούν οι αρχαιογνωστικοί δικτυακοί τόποι (που περιέχουν σώματα κειμένων, λεξικά και εγχειρίδια, μελέτες, αρχαιολογικό εικονογραφικό υλικό, χάρτες, βάσεις δεδομένων, βιβλιογραφικούς καταλόγους κ.ά.), οι οποίοι αποτελούν τον κατεξοχήν χώρο ενοποίησης ξεχωριστών μέχρι σήμερα κλάδων αρχαιομάθειας -της φιλολογίας, της αρχαιολογίας, της ιστορίας, της γεωγραφίας, της τέχνης κ.ά.- και, συνεπώς, ευνοούν τη διαθεματική προσέγγιση των ΑΕ κειμένων. Με τη διαθεματική προσέγγιση ο μαθητής αποκτά αμεσότερη και πληρέστερη εικόνα της ιστορικής πραγματικότητας που μελετά και είναι σε θέση να εντάξει το κείμενο στο κοινωνικό, πολιτικό και ιδεολογικό γίγνεσθαι και να κατανοήσει τόσο το λογοτεχνικό κείμενο ως έργο τέχνης και αισθητικό φαινόμενο στενά δεμένο με την εποχή του όσο και τον τρόπο διαμόρφωσης των βασικών χαρακτηριστικών των γραμματειακών γενών-ειδών.

- Μέσα από τους ποικίλους σημειωτικούς πόρους του διαδικτύου και των πολυμέσων οι μαθητές γνωρίζουν τους διαφορετικούς ανά εποχή και πολιτισμό κώδικες επικοινωνίας και ταυτόχρονα έχουν πολλαπλά ερείσματα για γόνιμες συγκρίσεις με τη σύγχρονη εποχή. Με τη βοήθεια των διαπολιτισμικών συγκρίσεων, έχουν τη δυνατότητα να συνειδητοποιήσουν την εξελικτική πορεία της ανθρώπινης σκέψης, τη σχετικότητα της ιστορικής αλήθειας και τη διαλεκτική σχέση των πολιτισμών, αποφεύγοντας την απολυτοποίηση της αρχαιότητας. Συνεπώς, γίνονται ικανότεροι να αντιμετωπίζουν κριτικά, ως ενεργοί πολίτες, την κοινωνική πραγματικότητα την οποία βιώνουν.

- Τα λογισμικά πολυτροπικής παρουσίασης, τα εργαλεία δικτυακής δημοσίευσης, οι δυνατότητες συγχρονικής και ασύγχρονης επικοινωνίας και τα λογισμικά επεξεργασίας κειμένου είναι κάποιες από τις σύγχρονες τεχνολογικές δυνατότητες που μπορεί να αξιοποιήσουν οι μαθητές, για να περάσουν από την ανάγνωση και πρόσληψη στη γραφή και δημιουργία. Έμφαση στο να γράφουν οι μαθητές όσο γίνεται περισσότερες εργασίες.

4.2. ΑΕ γλώσσα και γραμματεία

Όταν συζητούμε για τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας, δεν πρέπει να ξεχνούμε ότι είναι μια γλώσσα του παρελθόντος, την οποία οι μαθητές δεν πρόκειται να χρησιμοποιήσουν σε αυθεντικά συμφραζόμενα επικοινωνίας. Συνεπώς, δεν είναι δυνατόν κατά την εκμάθησή της να αξιοποιηθούν επαρκώς οι πρακτικές διδασκαλίας της μητρικής ή της δεύτερης-ξένης γλώσσας.

Ωστόσο, η ΑΕ γλώσσα, όπως κάθε άλλη γλώσσα, ήταν ένας ζωντανός οργανισμός σε εξέλιξη, του οποίου τα αποτυπώματα διασώζονται σε ποικίλα κείμενα διαφορετικών εποχών (λογοτεχνικά έργα, επιστημονικά συγγράμματα, επιγραφές, δημόσια έγγραφα, ιδιωτικά κείμενα κλπ.). Ο γλωσσικός κώδικας του κάθε κειμένου διαμορφώνεται ανάλογα με τις συνθήκες σύνταξης και πρόσληψής του και ανάλογα με τις διαφορετικές επικοινωνιακές και θεσμικές ανάγκες που καλείται να καλύψει σε κάθε εποχή. Γι' αυτό κατά τη διδασκαλία της ΑΕ γλώσσας οφείλουμε να παίρνουμε υπόψη μας τις ακόλουθες παραμέτρους:

- Δεν απομνημονύουμε γλωσσικούς τύπους, αλλά μαθαίνουμε να αναγνωρίζουμε τύπους και τη λειτουργία τους στο κείμενο στο οποίο εντάσσονται.

- Δεν μαθαίνουμε κανόνες σύνταξης λέξεων, αλλά προσπαθούμε να κατανοήσουμε τις δομές μιας φράσης και τη λειτουργία τους για την κατασκευή του κειμένου. Στόχος είναι οι μαθητές να εξοικειωθούν με γλωσσικά φαινόμενα και συντακτικές δομές στο πλαίσιο κειμένων, όπου γίνεται κατανοητή η λειτουργία τους, χωρίς να απαιτείται γνώση της σχετικής ορολογίας (λ.χ. το ρήμα και το πρόσωπο που ενεργεί, το ρήμα με τα συμπληρώματά του κ.ο.κ.).

- Δίνεται έμφαση στη σύνταξη απλών ή σύνθετων διαγραμμάτων, όπου αναδεικνύονται η δομή και ο τρόπος συγκρότησης του κειμένου: τα θεματικά κέντρα, τα υποκείμενα, ο χώρος και ο χρόνος δράσης, τα γεγονότα και η διαδοχή τους, η σχέση αιτίου-αιτιατού κ.ο.κ.

- Καλλιεργείται η δυνατότητα αναδόμησης ενός κειμένου, με αντικαταστάσεις λέξεων ή φράσεων στο συνταγματικό ή τον παραδειγματικό άξονα, τονισμό κρίσιμων γλωσσικών στοιχείων (λ.χ. συνδέσμων, ονοματικών συνόλων, υφολογικών σχημάτων κ.ο.κ.) μέσα από την επαγωγική ή παραγωγική μέθοδο προσέγγισης, όπου μέσα από πολλά παραδείγματα θα μπορούν να συλλάβουν τους κανόνες ή να τους εφαρμόσουν σε επιμέρους περιπτώσεις.

- Ενισχύεται η λεξιλογική διερεύνηση και ειδικότερα η αναζήτηση γενικού ή ειδικού λεξιλογίου στα λεξικά (λ.χ. των δικανικών όρων) κ.ο.κ.

- Δίνεται έμφαση στη συγκριτική προσέγγιση της ΑΕ μέσω της ΝΕ γλώσσας, τη συνειδητοποίηση της εξέλιξης της ελληνικής γλώσσας από την αρχαία στη νέα μορφή της και τη διεύρυνση της γλωσσικής κατάρτισης των μαθητών. Ειδικότερα:

- στην κατανόηση των ομοιοτήτων και των διαφορών των δύο μορφών της ελληνικής γλώσσας, τη συνειδητοποίηση του συνθετικού χαρακτήρα της ΑΕ και του αναλυτικού χαρακτήρα της ΝΕ·

- στη διερεύνηση της πολυσημίας των λέξεων συγχρονικά και διαχρονικά (με παραδείγματα σχετικά με τη μεταβολή σημασίας, τις διαφορετικές σημασίες, τη διεύρυνση και τον περιορισμό της σημασίας, τη ση-

μασιολογική υποβάθμιση και αναβάθμιση των λέξεων), ώστε να φανεί η ιστορική διάσταση και η κοινωνική λειτουργία της γλώσσας·

- στη συνειδητοποίηση, μέσω της αναγνώρισης λέξεων-δανείων από ή σε άλλες γλώσσες, των μηχανισμών της γλωσσικής επαφής μεταξύ των λαών, καθώς και του ρόλου που διαδραματίζουν τα ΑΕ στη διαμόρφωση του επιστημονικού λεξιλογίου των νεότερων χρόνων.

- στη διερεύνηση των κατασκευαστικών αρχών των λέξεων και των στενών δεσμών ετυμολογίας και σημασίας, ώστε να κατανοήσουν ότι αφενός είναι σφαλερή η ταύτιση μορφολογικών παραγώγων και λεξικών σημασιών και αφετέρου η γνώση ενός αριθμού θεμάτων και της λειτουργίας παραγωγικών παραθημάτων μπορεί σχετικά εύκολα να οδηγήσει στην κατανόηση της σημασίας μεγάλου αριθμού λέξεων.

- Προτείνεται η σταδιακή εξοικείωση με λεξικά και εγχειρίδια γραμματικής-συντακτικού ως βιβλίων αναφοράς (και όχι απομνημόνευσης)· επίσης, η αξιοποίηση των ηλεκτρονικών εργαλείων που περιλαμβάνονται στο Ψηφιακό σχολείο.

Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές που μπορούν να αξιοποιηθούν είναι και οι εξής:

- Σύνταξη πίνακα με τις καταλήξεις ενός είδους κλιτικών τύπων (λ.χ. ονομάτων της Β' κλίσης) στα ΑΕ και στα ΝΕ και επισήμανση των ομοιοτήτων και διαφορών.

- Εντοπισμός στο ΑΕ κείμενο ενός είδους κλιτικών τύπων (λ.χ. απαρέμφατα).

- Προσπέλαση φαινομένων της ΑΕ γλώσσας μέσα από γλωσσικούς παραλληλισμούς με τη ΝΕ: λ.χ. έρευνα σε ΝΕ λεξικά <www.greek-language.gr>, για να εντοπιστούν αφωνόληκτα ρήματα (και τα παραγόμενα ουσιαστικά), ώστε να γίνουν κατανοητές οι κατασκευαστικές αρχές των ΝΕ αφωνόληκτων ρημάτων και των παραγώγων τους.

- Δραστηριότητες και παιχνίδια γλωσσικής επίγνωσης: λ.χ. διαγωνισμός μαθητών στη σύνταξη σταυρόλεξου και στην επίλυσή του από τους συμμαθητές τους.

- Έρευνα στο κείμενο και καταγραφή συντακτικών δομών για την απόδοση των χρονικών σχέσεων, τον προσδιορισμό του τόπου, της αιτίας κ.ο.κ. (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).

- Εντοπισμός μιας συντακτικής δομής (λ.χ. κατηγορηματικών μετοχών) στο κείμενο και προσπάθεια απόδοσης στα ΝΕ με περισσότερους από έναν εναλλακτικούς τρόπους.

- Ασκήσεις παραγωγής λόγου στα ΑΕ: λ.χ. κατασκευή φράσεων για τη δήλωση χρονικών σχέσεων με εναλλακτικές συντακτικές δομές.

5. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση οφείλει να είναι σύμφωνη με τη διδασκαλία και να περιλαμβάνει:

(α) Ερωτήσεις κατανόησης του κειμένου (Γνώσεις για τον κόσμο, Γνώσεις για τη γλώσσα, Καλλιέργεια γραμματισμών).

(β) Ερωτήσεις ερμηνευτικής προσέγγισης βασικών εννοιών και θεμάτων που θίγονται στο κείμενο (Γνώσεις για τον κόσμο).

(γ) Ασκήσεις γλωσσικές (λεξιλογίου, γραμματικής, σύνταξης), σύμφωνα με τις προτεινόμενες διδακτικές πρακτικές (Γνώσεις για τη γλώσσα).

<p style="text-align: center;">ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Έλληνικά 2.1.16-32), «Η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς» [6 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Προσέγγιση ενός κεφαλαίου της ιστορίας του Πελοποννησιακού πολέμου - Κατανόηση του ρόλου του ηγέτη σε κρίσιμες στιγμές</p>				
<i>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</i>	<i>Καλλιέργεια γραμματισμών</i>	<i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i>	<i>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</i>	<i>Αξιολόγηση</i>
<p>- Γνώση της ΑΕ ιστορίας: Ένα κεφάλαιο του Πελοποννησιακού πολέμου («Η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός ποταμούς»).</p> <p>- Ο ρόλος του ηγέτη σε κρίσιμες στιγμές.</p> <p>- Το ζεύγος αλαζονεία - σύννεση.</p>	<p>- Χρονογραφική αφήγηση γεγονότων.</p> <p>- Χαρακτηριστικά της αφήγησης: Ακρίβεια, σαφήνεια, παραστατικότητα, οικονομία.</p> <p>Συνοχή: Η λειτουργία του συνδέσμου «δέ».</p>	<p>- Δομή αφήγησης με βάση: τους χρονικούς προσδιορισμούς, τα ρήματα, τα υποκείμενα.</p> <p>- Η λειτουργία του ιστορικού ενεστώτα στην αφήγηση.</p> <p>- Ρήματα που δηλώνουν κίνηση ή ενέργεια στρατιωτικού χαρακτήρα.</p> <p>- Προθέσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Σύνταξη με τις πλάγιες πτώσεις σε εμπρόθετους προσδιορισμούς. • Ως πρώτο συνθετικό 	<p>- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: περιληπτική απόδοση των προηγούμενων.</p> <p>- Διάγνωση της δομής του κειμένου, για να καταδειχθεί α) η παράλληλη κίνηση των αντιπάλων, β) η περιπλοκότητα της κατάστασης, γ) τα δεδομένα που στηρίζουν το σχέδιο του Λύσανδρου.</p> <p>- Απόδοση της εξελικτικής πορείας των γεγονότων με διάγραμμα.</p> <p>- Σύνταξη ενός διαγράμματος με τα χαρακτηριστικά της ιστοριογραφίας του Ξενοφώντα (το οποίο θα εμπλουτίζεται εφεξής).</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης με βάση τα γεγονότα (ρήματα), τα δρώντα υποκείμενα (ονόματα) και τους χρονικούς προσδιορισμούς.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται α) το ρόλο του ηγέτη, β) τις συνέπειες της αλαζονείας.</p> <p>- Να ερμηνεύουν τη χρήση του ιστορικού ενεστώτα στο πλαίσιο της αφήγησης.</p> <p>- Να αναγνωρίζουν θεματικούς και εκφραστικούς κώδικες της ΑΕ ιστοριογραφίας.</p>

		<p>σύνθετων ρημάτων.</p> <p>[Σύνταξη: (α) Διάκριση κύριων και δευτερευουσών προτάσεων. (β) Προσδιορισμοί του τύπου.</p> <p>Γραμματική - Κλίση βαρυτόνων ρημάτων Α' συζυγίας ενεργητικής και μέσης φωνής: λύω / λύομαι.]</p>	<p>-Εντοπισμός των μέσων με τα οποία ο αναγνώστης αποκτά εποπτεία του χώρου, του χρόνου και των αιτιών, που προκάλεσαν το γεγονός. - Άσκηση για τα αφηγηματικά είδη: συγγραφή μιας σελίδας ημερολογίου ενός Αθηναίου στρατιώτη στους Αιγός ποταμούς.</p> <p>- Εντοπισμός και κατηγοριοποίηση των ρημάτων που δηλώνουν κίνηση ή ενέργεια στρατιωτικού χαρακτήρα και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις)</p>	<p>- Να συλλέγουν στοιχεία και να τα συνθέτουν σε κείμενα που εντάσσονται σε συγκεκριμένο αφηγηματικό είδος.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των ρημάτων που δηλώνουν κίνηση ή ενέργεια στρατιωτικού χαρακτήρα στην ΑΕ γλώσσα.</p>
--	--	--	---	--

<p style="text-align: center;">ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Ελληνικά 2.2,1-4), «Τα γεγονότα μετά την ήττα των Αθηναίων στους Αιγός ποταμούς» Λέξεις δηλωτικές ψυχικού πάθους [3 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Κατανόηση των (πολιτικών και στρατιωτικών) συνεπειών της ήττας μιας υπερδύναμης</p>				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<p>- Η πολιτική κυριαρχία ως συνέπεια της στρατιωτικής κυριαρχίας.</p> <p>- Το σχήμα <i>ὑβρις-τίσις</i>.</p> <p>- Η συλλογική ενεργοποίηση σε κρίσιμες περιστάσεις.</p>	<p>- Αφηγηματικές τεχνικές: Εναλλαγή πυκνής και αναλυτικής αφήγησης</p> <p>- Η «δημοσιογραφική γραφή» του Ξενοφώντα.</p>	<p>- Η λειτουργία της εναλλαγής παρατατικού και αορίστου.</p> <p>- Λέξεις δηλωτικές ψυχικού πάθους.</p> <p>- Η ζωή των λέξεων: <i>ἀφέντες, ἄλλοθι, τῶν ἐπιτηδείων, ἔνδεια, ἄστυ, κρατήσαντες.</i></p> <p>[Σύνταξη: - Το υποκείμενο του ρήματος και οι μορφές του.</p> <p>Γραμματική: - Ουσιαστικά Α' κλίσης.]</p>	<p>- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: περιληπτική απόδοση των προηγούμενων.</p> <p>- Ανάγνωση του κειμένου / διάγνωση της δομής του με βάση τα υποκείμενα των κύριων προτάσεων.</p> <p>- Εντοπισμός των εκφραστικών μέσων που δηλώνουν έντονη συναισθηματική φόρτιση, και της λειτουργίας τους.</p> <p>- Σχολιασμός των ενεργειών / χαρακτηρισμός α) του Λύσανδρου, β) των Αθηναίων.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων:</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης.</p> <p>- Να ερμηνεύουν την εναλλαγή αορίστου / παρατατικού.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται α) τις πολιτικές συνέπειες της στρατιωτικής κυριαρχίας, β) τη σημασία της ενεργοποίησης των πολιτών.</p> <p>- Να συλλέγουν στοιχεία και να τα συνθέτουν σε κείμενα που εντάσσονται σε δεδομένο επικοινωνιακό πλαίσιο και</p>

			<p>Θουκυδίδη 5, 85 κ.εξ.: «Διάλογος Μηλίων και Αθηναίων».</p> <p>- Σύνθεση επιστολής: Η επιστολή γράφεται από έναν Αθηναίο στρατιώτη που αποχωρεί αναγκαστικά από το Βυζάντιο.</p> <p>- Εντοπισμός και κατηγοριοποίηση των λέξεων που δηλώνουν ψυχικό πάθος και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).</p>	<p>αφηγηματικό είδος.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν ψυχικό πάθος στην ΑΕ και ΝΕ γλώσσα και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.</p>
--	--	--	--	---

<p style="text-align: center;">ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Ελληνικά 2.2.16-23), «Η επιβολή των όρων της ειρήνης στην Αθήνα» Η χρήση λεκτικών ρημάτων κατά την εξιστόρηση της διπλωματικής δραστηριότητας [4 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Κατανόηση της σχέσης πολέμου και διπλωματίας καθώς και του ρόλου των (πολιτικών) προσώπων στην ιστορική εξέλιξη</p>				
<p>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</p>	<p>Καλλιέργεια γραμματισμών</p>	<p>Γνώσεις για τη γλώσσα</p>	<p>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</p>	<p>Αξιολόγηση</p>
<p>- Ο ρόλος των (πολιτικών) προσώπων στην ιστορική εξέλιξη.</p> <p>- Πόλεμος και διπλωματία - Το ζεύγος λόγος-έργο.</p> <p>- Η συμπεριφορά νικητών και ηττημένων.</p> <p>- Τα Μακρά Τείχη.</p>	<p>- Χρονογραφική αφήγηση γεγονότων.</p> <p>- Αφήγηση με άξονα τις αιτιώδεις σχέσεις: Ερμηνεία-αιτιολόγηση (γεγονότων, δράσης προσώπων) στο πλαίσιο της ιστορικής αφήγησης.</p>	<p>- Δομή αφήγησης με βάση: τους χρονικούς προσδιορισμούς, τα ρήματα, τα υποκείμενα.</p> <p>- Λεκτικά ρήματα.</p> <p>[Σύνταξη: - Προσδιορισμοί του χρόνου.</p> <p>Γραμματική: - Αφωρόληκτα ρήματα.]</p>	<p>- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: περιληπτική απόδοση των προηγούμενων.</p> <p>- Ανάγνωση του κειμένου: διάγνωση της δομής του μέσα από ερωτήσεις προσδιορισμού των ενεργειών, των δρώντων υποκειμένων (ατομικών και συλλογικών) και των χρονικών προσδιορισμών.</p> <p>- Διάκριση και τιτοφόρηση ενοτήτων (με διαφορετικά κριτήρια).</p> <p>- Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (του Ξενοφώντα, του Θουκυδίδη και</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να συντάσσουν περίληψη, να διακρίνουν και να τιτοφορούν ενότητες.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης με βάση τα γεγονότα (ρήματα), τα δρώντα υποκείμενα (ονόματα) και τους χρονικούς προσδιορισμούς.</p> <p>- Να ερμηνεύουν τους λόγους και τις πράξεις των (πολιτικών) προσώπων και να διερευνούν το ρόλο τους στην ιστορική εξέλιξη.</p>

		<p>του Πλουτάρχου· βλ. λ.χ. σσ.78-79 του σχολικού εγχειριδίου), για να διαγνωστούν:</p> <p>ο ρόλος της διπλωματίας στην εξέλιξη του πολέμου</p> <p>οι τροπές του αντιθετικού ζεύγους λόγος-έργο</p> <p>τα κίνητρα δράσης νικητών και ηττημένων.</p> <p>- Πρόταση για διαθεματική εργασία: Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (λ.χ. του Πλουτάρχου και του Θουκυδίδη) και έρευνα στο διαδίκτυο, με στόχο τη συλλογή στοιχείων για τη σύνθεση ενός άρθρου με τίτλο «Υπέρ ή κατά της κατεδάφισης των Μακρών Τειχών».</p> <p>- Αναζήτηση βασικών λεκτικών ρημάτων (και των όρων με τους οποίους συνάπτονται) στο κείμενο: σύγκριση των αποδόσεών τους στις ΝΕ μεταφράσεις, για να διακριθούν σημασίες και αποχρώσεις των όρων μέσα στα συμφραζόμενά τους.</p>	<p>-Να διακρίνουν την περιγραφή ενός γεγονότος από την (υποκειμενική) ερμηνεία-αιτιολόγηση και της δράσης των προσώπων.</p> <p>- Να συλλέγουν στοιχεία, να αξιολογούν επιχειρήματα και να παρουσιάζουν με συνθετικό τρόπο τις απόψεις τους.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λεκτικών ρημάτων στην ΑΕ και ΝΕ γλώσσα και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.</p>
--	--	---	---

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Ελληνικά, 2.3.11-16), «Το καθεστώς των Τριάκοντα τυράννων» (από μετάφραση) [2 ώρες]				
Στοχοθεσία: Προσέγγιση των μέσων για την επιβολή ενός τυραννικού καθεστώτος - Κατανόηση του ζεύγους “ηθική - πολιτική”				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
- Μέσα επιβολής ενός τυραννικού καθεστώτος: Η εγκαθίδρυση του καθεστώτος των Τριάκοντα. - Το ζεύγος ηθική - πολιτική.	- Αφηγηματικές τεχνικές: Διήγηση και μίμηση.		- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: περιληπτική απόδοση των προηγούμενων. - Χωρισμός και τιλοφόρηση ενοτήτων, με διαφορετικό κριτήριο από εκείνο του σχολικού βιβλίου. Διάγνωση της δομής του κειμένου. - Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (λ.χ. Αριστοτέλη <i>Πολιτικά</i> , 1313b): Τα πολιτεύματα και οι παρεκβάσεις τους. - «Αγώνας λόγων»: Υπέρ ή κατά της θανάτωσης των συκοφαντών. - Έρευνα στο διαδίκτυο - συλλογή	Αναμένεται οι μαθητές: - Να συντάσσουν περίληψη, να διακρίνουν και να τιλοφορούν ενότητες - Να διακρίνουν και να ερμηνεύουν την εναλλαγή διήγησης και μίμησης. - Να αντιλαμβάνονται τη σχέση ηθικής και πολιτικής καθώς και τα μέσα επιβολής ενός τυραννικού καθεστώτος. - Να συλλέγουν στοιχεία και να τα συνθέτουν σε κείμενα κατάλληλα: α) για «Αγώνα λόγων», β) για παρουσίαση σε

			στοιχείων για ανάλογες μεθοδεύσεις άλλων τυραννικών καθεστώτων. Πολυτροπική παρουσίαση (λόγος, ήχος, εικόνα) σε μαθητικό κοινό.	μαθητικό κοινό.
--	--	--	---	-----------------

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Ελληνικά 2.3.50-56), «Η δίκη του Θηραμένη» Λέξεις /φράσεις με δικανική σημασία [4 ώρες]				
Στοχοθεσία: Κατανόηση των συνεπειών από την κατάλυση της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
- Κατάλυση της δημοκρατίας και της δικαιοσύνης: (α) Δίκες πολιτικής σκοπιμότητας: Η παρωδία δίκης του Θηραμένη. (β) Παρακρατικοί μηχανισμοί.	- Αφηγηματικές τεχνικές: Παρεμβολή σχολίου / Εστίαση-οπτική γωνία. - Τρόποι και μέσα πειθούς: Επίκληση στο συναίσθημα (σαρκασμός, ειρωνεία). - Παραγωγικός και επαγωγικός συλλογισμός.	- Η λειτουργία των εγκλίσεων κρίσεως και επιθυμίας στις κύριες προτάσεις. - Η εναλλαγή α' ενικού και α' πληθυντικού προσώπου. - Λέξεις /φράσεις με δικανική σημασία. - Η ζωή των λέξεων:	- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: περιληπτική απόδοση των προηγούμενων. - Ανάγνωση του κειμένου/ διάγνωση της δομής της αφήγησης με βάση τα ρήματα των κύριων προτάσεων. - Καταγραφή των επιχειρημάτων α) του Κριτία, β) του Θηραμένη. Έλεγχος και αξιολόγηση.	Αναμένεται οι μαθητές: - Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης. - Να αντιλαμβάνονται την πολιτική σκοπιμότητα των πράξεων που περιγράφονται στο κείμενο. - Να διακρίνουν τους θεσμικούς από τους παρακρατικούς μηχανισμούς.

		<p>έγχειρίδια, προστάτης, λυμαινόμενον, έστία, κρίσις, κατακεκριμένον, άγορά.</p> <p>[Σύνταξη: - Διάκριση επιθετικής, επιρρηματικής και κατηγορηματικής μετοχής.</p> <p>Γραμματική: (α) Κλίση ενεργητικού και μέσου αορίστου β΄. (β) Προσωπική αντωνυμία.]</p>	<p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (από τα σχολ. εγχειρίδια Λυκείου): Γλώσσα Γ΄, σελ 223-230: Η γλώσσα της εξουσίας. Γλώσσα Γ΄: Οι συλλογισμοί / Η επίκληση στο συναίσθημα. Γλώσσα Α΄ και ΚΝΛ Β΄: Αφηγηματικοί τρόποι / Αφηγητής / Εστίαση.</p> <p>- Καταγραφή, κατηγοριοποίηση και απόδοση της σημασίας των λέξεων με δικανική σημασία και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).</p>	<p>- Να διακρίνουν α) το γεγονός από το σχόλιο, β) την επίκληση στο συναίσθημα, γ) τον παραγωγικό και τον επαγωγικό συλλογισμό, δ) τα χαρακτηριστικά της γλώσσας της εξουσίας.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων με δικανική σημασία στην ΑΕ γλώσσα.</p>
--	--	--	---	--

<p>ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Ελληνικά 2, 4, 1-17), «Εκστρατεία των δημοκρατικών εναντίον των Τριάκοντα» (από μετάφραση) [2 ώρες]</p>				
Στοχοθεσία: Κατανόηση των τρόπων επιβολής και κατάλυσης των τυραννικών καθεστώτων				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
- Η αναγκαιότητα του ένοπλου αγώνα για την	- Αφηγηματικές τεχνικές: Εμβόλιμες περιγραφές.	- Η λειτουργία των ονομάτων, ουσιαστικών	- Διάγνωση της δομής του κειμένου μέσα από ερωτήσεις προσδιορισμού α)	Αναμένεται οι μαθητές: - Να διακρίνουν α) την

<p>κατάλυση τυραννικού καθεστώτος: Εκστρατεία των δημοκρατικών εναντίον των Τριάκοντα.</p> <p>- Η συλλογική ενοχοποίηση ως μέσον επιβολής του τυραννικού καθεστώτος.</p> <p>- Αξίες της (ΑΕ) ζωής: αγωνιστικότητα, φιλοπατρία, ευσέβεια, , ελευθερία, συλλογικότητα, φιλοτιμία.</p>	<p>- Τρόποι και μέσα πειθούς: Επίκληση στη λογική: τεκμήρια, επιχειρήματα. Επίκληση στο συναίσθημα (περιγραφή, αφήγηση)</p>	<p>και επιθέτων, στην περιγραφή. / Η λειτουργία των ρημάτων στην αφήγηση.</p>	<p>των ενεργειών, β) της αποτελεσματικότητάς τους. Ερμηνεία και διατύπωση κρίσεων για τα κίνητρα και τις πράξεις των προσώπων.</p> <p>- Εντοπισμός και ανασκευή των επιχειρημάτων του Κριτία.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (λ.χ. Ξενοφώντος <i>Ελληνικά</i>, 2, 3, 50-56): Σύγκριση της δίκης των Ελευσινίων αιχμαλώτων με τη δίκη του Θηραμένη (κλίμα, συγκρότηση δικαστηρίου, κατηγορητήριο, ρόλος του Κριτία).</p>	<p>περιγραφή από την αφήγηση, β) τους τρόπους και τα μέσα πειθούς.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται ότι η συλλογική προσπάθεια μπορεί να καταλύσει το τυραννικό καθεστώς.</p> <p>- Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τις βασικές αξίες της (αρχαίας ελληνικής) ζωής, καθώς και την ακύρωσή τους από τα τυραννικά καθεστώτα.</p>
---	---	---	--	--

<p>ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Ελληνικά 2.4.18-23), «Η νίκη των δημοκρατικών και η διάλυση των ολιγαρχικών» Λέξεις που δηλώνουν συνεκτικούς κοινωνικούς δεσμούς [3 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Κατανόηση της αναγκαιότητας της αυτοθυσίας για την επίτευξη ενός υψηλού (συλλογικού) στόχου</p>				
<p>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</p>	<p>Καλλιέργεια γραμματισμών</p>	<p>Γνώσεις για τη γλώσσα</p>	<p>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</p>	<p>Αξιολόγηση</p>
<p>- Η αυτοθυσία για την</p>	<p>- Αφηγηματικές τεχνικές:</p>	<p>- Η λειτουργία της</p>	<p>- Ανάγνωση του κειμένου / διάγνωση της</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p>

<p>επίτευξη υψηλού (συλλογικού) στόχου.</p> <p>- Συνεκτικοί κοινωνικοί δεσμοί (συνείδηση του συνανήκειν) / Διάσπαση μιας κοινωνικής ομάδας.</p> <p>- Ειρήνη και πόλεμος.</p>	<p>Η αρχή της αντίθεσης δομικό στοιχείο της αφήγησης.</p> <p>Εγκιβωτισμένη αφήγηση.</p> <p>- Τρόποι και μέσα πειθούς:</p> <p>Επίκληση στο ήθος του πομπού και στο ήθος του δέκτη.</p>	<p>αντίθεσης ως εκφραστικού μέσου.</p> <p>- Η λειτουργία του πολυσύνδετου σχήματος.</p> <p>- Η λειτουργία της παρήχησης.</p> <p>- Λέξεις που δηλώνουν συνεκτικούς κοινωνικούς δεσμούς / συνείδηση του συνανήκειν / ενότητα των μελών μιας κοινωνίας.</p> <p>[Σύνταξη:</p> <p>- Σύνταξη του αναρθρου απαρεμφάτου.</p> <p>Γραμματική:</p> <p>- Β' Κλίση: ουσιαστικά, επίθετα, μετοχές.]</p>	<p>δομής του με βάση την εναλλαγή ατομικών και συλλογικών υποκειμένων.</p> <p>- Υποθετική συμπλήρωση αφηγηματικού περιεχομένου: ο διάλογος μεταξύ των αντιπάλων μετά τη λήξη των εχθροπραξιών.</p> <p>- Περίληψη του λόγου του Κλεόκριτου.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων, λ.χ. ο λόγος του Κλεόκριτου με το λόγο του Θρασύβουλου (2, 4, 13-17) και με την «Παθολογία» του Θουκυδίδη (3, 81-83), ο «Περικλέους Επιτάφιος» (Αρχαία Γ' Λυκείου ΓΠ): συνεκτικοί δεσμοί των πολιτών.</p> <p>- Καταγραφή, κατηγοριοποίηση και απόδοση της σημασίας των λέξεων που δηλώνουν συνεκτικούς κοινωνικούς δεσμούς και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).</p>	<p>- Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης με βάση την εναλλαγή των υποκειμένων.</p> <p>- Να κατανοούν την αξία ύπαρξης συνεκτικών δεσμών μεταξύ των μελών μιας κοινωνίας.</p> <p>- Να διακρίνουν τη λειτουργία της αντίθεσης.</p> <p>- Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τους τρόπους πειθούς.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν συνεκτικούς δεσμούς στην ΑΕ γλώσσα.</p>
--	---	---	---	--

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Η Πτώση του καθεστώτος των Τριάκοντα (Ελληνικά 2.4.24-36 [περίληψη] και 2.4.37-43),
«Η αποκατάσταση της δημοκρατίας»
Λέξεις που δηλώνουν γνωστικές λειτουργίες
[4 ώρες]**

Στοχοθεσία: Κατανόηση των προϋποθέσεων για την αποκατάσταση της δημοκρατίας και την επιστροφή στην ομαλότητα				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<ul style="list-style-type: none"> - Προϋποθέσεις για την αποκατάσταση της δημοκρατίας και την επιστροφή στην ομαλότητα: - Η (πολιτική) αμνηστία ως βάση της συμφιλίωσης (των αντιμαχόμενων πολιτικών παρατάξεων) και της κοινωνικής γαλήνης. - Η συμβολή του εξωτερικού παράγοντα στη συμφιλίωση των αντιμαχομένων. - Δημοκρατία και ολιγαρχία. - Αξίες της (αρχαίας 	<ul style="list-style-type: none"> - Αφηγηματικές τεχνικές: Επιταχύνσεις στην αφήγηση. Ρητορικά ερωτήματα. Αφηγηματικοί χρόνοι: εσωκειμενικοί, εξωκειμενικοί. - Χαρακτηριστικά του ρητορικού λόγου (δομή). 	<ul style="list-style-type: none"> - Η λειτουργία της παρομοίωσης. - Η λειτουργία της επανάληψης. - Ο μακροπερίοδος λόγος. - Λέξεις που δηλώνουν γνωστικές λειτουργίες. [Σύνταξη: - Ονοματικές προτάσεις. Γραμματική: - Συνηρημένα σε -έω.] 	<ul style="list-style-type: none"> - Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: περιληπτική απόδοση των προηγούμενων. - Με βάση την περίληψη (§24-36) και τις §37-38: Σχεδιασμός πίνακα με α) τις αποστολές, β) τις προτάσεις προς τους εφόρους, γ) το στόχο, δ) την αποτελεσματικότητα. Ερμηνεία και σχολιασμός των δεδομένων του πίνακα. - Εναλλακτικά με την προηγούμενη πρακτική: Διάκριση των τριών φάσεων κατά τις οποίες εκτυλίσσονται τα γεγονότα στις §37-38. - Ψυχογράφηση / χαρακτηρισμός των ολιγαρχικών. 	<ul style="list-style-type: none"> Αναμένεται οι μαθητές: - Να οργανώνουν τις πληροφορίες πολύπλοκων κειμένων. - Να αντιλαμβάνονται τη ρευστότητα ανάμεσα στην πολιτική σύγκρουση και την πολιτική ισορροπία, καθώς και τις προϋποθέσεις της επιστροφής στην ομαλότητα. - Να διακρίνουν τη δομή, τα επιχειρήματα, τα εκφραστικά μέσα και το σκοπό ενός ρητορικού λόγου. - Να αντιλαμβάνονται το

<p>ελληνικής) ζωής: δικαιοσύνη, ανδρεία, πνευματική ανωτερότητα, ευσέβεια, πολιτική οξυδέρκεια.</p>			<p>- Ρητορικές ερωτήσεις (σχήμα υποφοράς- ανθυποφοράς): Διάκριση (μέσω δίστηλου πίνακα) και αξιολόγηση των επιχειρημάτων των ολιγαρχικών και του Θρασύβουλου.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων, λ.χ. Ξενοφώντος <i>Ελληνικά</i> 2, 4, 13-17 και 2, 4, 40-42: Σύγκριση των δύο λόγων του Θρασύβουλου ως προς τη δομή και την προθετικότητα. Κείμενα των σελ. 128-131 του σχολικού εγχειριδίου: Ο ρόλος του όρκου στον κοινωνικό βίο / Το ήθος της Δημοκρατίας.</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων που δηλώνουν γνωστικές λειτουργίες και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).</p>	<p>σημσιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν γνωστικές λειτουργίες της ΑΕ και ΝΕ γλώσσας και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.</p>
---	--	--	--	--

<p style="text-align: center;">ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Θουκυδίδης Γ, 70), «Αντιαθηναϊκή προπαγάνδα στην Κέρκυρα - Δίκες μεταξύ ολιγαρχικών και δημοκρατικών - Πραξικόπημα ολιγαρχικών» Ιδιαίτερα γνωρίσματα της γλώσσας του Θουκυδίδη [3 ώρες]</p>				
Στοχοθεσία: Κατανόηση των αιτιών που οδηγούν σε πολιτική και ηθική παρακμή σε περίοδο εμφύλιας διαμάχης				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<p>- Η «φιλοτιμία» (προσωπική φιλοδοξία) ως κίνητρο της (πολιτικής) δράσης:</p> <p>- Η ιδιοτελής επιδίωξη του ατομικού/παραταξιακού συμφέροντος ως αίτιο διάλυσης της πολιτικής και κοινωνικής συνοχής:</p> <p>(1) βίαιη ανατροπή του πολιτεύματος και αναρχία,</p> <p>(2) κατάχρηση των νομικών διαδικασιών και κατάλυση της δικαιοσύνης,</p> <p>(3) ακύρωση των ηθικών αρχών.</p> <p>- Το ζεύγος λόγος-έργο.</p>	<p>- Χρονογραφική / γραμμική αφήγηση γεγονότων.</p> <p>- Αντιθετική οργάνωση της αφήγησης: το σχήμα δράσης-αντίδραση.</p> <p>- Η διάκριση: φανερά αίτια, αφορμές / ανομολόγητες πραγματικές αιτίες (ἀληθεστάτη πρόφασις).</p> <p>- «Η αφήγηση ως αποδεικτικός συλλογισμός» (βλ. κείμενο της J. de Romilly στη σελ. 307 του σχολικού εγχειριδίου).</p>	<p>- Δομή αφήγησης με βάση τους χρονικούς προσδιορισμούς, τις αιτιώδεις σχέσεις, τα ρήματα, τα υποκείμενα.</p> <p>- Το πολυσύνδετο σχήμα.</p> <p>- Ιδιαίτερα γνωρίσματα της γλώσσας του Θουκυδίδη:</p> <p>1. προθέσεις ξὺν και ἐς</p> <p>2. σύνθετες λέξεις.</p> <p>[Σύνταξη:</p> <p>- Αιτιολογικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική:</p>	<p>- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: Περιληπτική απόδοση των προηγούμενων</p> <p>- Ανάγνωση του κειμένου: διάγνωση της δομής του μέσα από ερωτήσεις προσδιορισμού των ενεργειών, των δρώντων υποκειμένων (ατομικών και συλλογικών), των χρονικών προσδιορισμών και των αιτιακών σχέσεων.</p> <p>- Σύνθεση συμβουλευτικού ρητορικού λόγου: Ένας ολιγαρχικός, πρώην αιχμάλωτος των Κορινθίων, επιχειρεί να</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να συντάσσουν περίληψη, να διακρίνουν και να τιτλοφορούν ενότητες.</p> <p>- Να μπορούν να διακρίνουν την ηθική παρακμή και τις πολιτικές δυσλειτουργίες που επικρατούν, όταν εκδηλώνεται εμφύλια διαμάχη.</p> <p>- Να συνθέτουν κείμενα κατάλληλα για δημόσια παρουσίαση, με στόχο να πείσουν τους ακροατές τους.</p> <p>- Να διακρίνουν την πρόφαση από την αιτία.</p>

		- Κλίση ενεργητικού και μέσου αορίστου β'.]	<p>πείσει τους Κερκυραίους να συμμαχήσουν με την Κόρινθο.</p> <p>- Σύνταξη ενός διαγράμματος με τα χαρακτηριστικά της ιστοριογραφίας του Θουκυδίδη (το οποίο θα εμπλουτίζεται εφεξής).</p> <p>- Εντοπισμός στο κείμενο των ιδιαίτερων γνωρισμάτων της γλώσσας του Θουκυδίδη.</p>	<p>- Να διακρίνουν / να ερμηνεύουν: τη χρονολογική αφήγηση το σχήμα δράση-αντίδραση.</p> <p>-Να αναγνωρίζουν θεματικούς και εκφραστικούς κώδικες της ΑΕ Ιστοριογραφίας.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τα ιδιαίτερα γνωρίσματα της γλώσσας του Θουκυδίδη.</p>
--	--	---	--	--

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Θουκυδίδης Γ, 71-74), «Συνέχιση του εμφυλίου στην Κέρκυρα: προσωρινή επικράτηση των δημοκρατικών» [4 ώρες]				
Στοχοθεσία: Κατανόηση της σχέσης εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής σε περιόδους εμφύλιων συγκρούσεων				
<i>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</i>	<i>Καλλιέργεια γραμματισμών</i>	<i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i>	<i>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</i>	<i>Αξιολόγηση</i>

<p>- Η επιδίωξη της ισχύος ως κίνητρο της (πολιτικής) δράσης:</p> <p>- Η αλληλεξάρτηση εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής στον εμφύλιο πόλεμο / Ο ρόλος των «προστάτιδων δυνάμεων».</p> <p>- Κατάλυση των κανόνων διεθνούς δικαίου: άρση του απαραβίαστου των πρέσβων.</p> <p>- Η αλλαγή των κοινωνικών ρόλων εξαιτίας του πολέμου (δούλοι, γυναίκες).</p>	<p>- Ακύρωση της γραμμικής αφήγησης: Αφήγηση ταυτόχρονων πράξεων (αναλυτική - μεταβατική μέθοδος).</p> <p>- Επίδραση της σοφιστικής: επιχείρημα στηριγμένο στο «εϊκός» (πιθανότητα) ή το «ξυμφέρον».</p> <p>- Διάκριση αντικειμενικής και υποκειμενικής αιτιολογίας - Σχόλιο και οπτική γωνία στην αιτιολόγηση.</p>	<p>- Δομή αφήγησης με βάση τα υποκείμενα των κύριων προτάσεων.</p> <p>- Η λειτουργία της εναλλαγής αορίστου και ιστορικού ενεστώτα.</p> <p>- Η λειτουργία των κλιμακώσεων.</p> <p>- Προθέσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> • σε εμπρόθετους προσδιορισμούς • ως πρώτο συνθετικό λέξεων. <p>- Λέξεις/φράσεις που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις.</p> <p>[Σύνταξη:</p> <p>- Διάκριση ονοματικών και επιρρηματικών προτάσεων: Ονοματικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική:</p>	<p>- Ανάγνωση του κειμένου: α) Εντοπισμός των θεματικών κέντρων. Καταγραφή των ενεργειών των ολιγαρχικών. β) Σύνθεση από τους μαθητές του γενικού σχεδίου δράσης των ολιγαρχικών.</p> <p>- Εντοπισμός αντιφάσεων στη συμπεριφορά των ολιγαρχικών.</p> <p>- Διατύπωση υπόθεσης: Πιθανά επιχειρήματα των δημοκρατικών και των ολιγαρχικών για τον προσεταιρισμό των δούλων.</p> <p>-Πρόταση για διαθεματική εργασία: Έρευνα στο διαδίκτυο, συλλογή στοιχείων και σύνθεση μιας πολυτροπικής παρουσίασης για μια εφημερίδα, με θέμα το ρόλο των γυναικών σε διάφορους πολέμους (Μπουμπουλίνα, Σουλιώτισσες, γυναίκες στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο και στην αντίσταση κλπ.).</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να εντοπίζουν τα θεματικά κέντρα και τις αντιφάσεις. - Να διατυπώνουν υποθέσεις για την πιθανή εξέλιξη των γεγονότων. - Να διακρίνουν το σχόλιο και την οπτική γωνία στην αιτιολόγηση. - Να διακρίνουν και να αξιολογούν τα επιχειρήματα. - Να συλλέγουν στοιχεία και να τα συνθέτουν σε (πολυτροπικά) κείμενα κατάλληλα για δημόσια παρουσίαση. - Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων/φράσεων που χρησιμοποιούνται σε
---	---	---	--	--

		- Γ' κλίση: ημιφωνόληκτα ουσιαστικά.]	- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που χρησιμοποιούνται σε πολεμικές αφηγήσεις και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις)	πολεμικές αφηγήσεις στην ΑΕ γλώσσα.
--	--	--	--	-------------------------------------

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Θουκυδίδης Γ, 75), «Συνέχιση του εμφύλιου στην Κέρκυρα, παρά τη συμβιβαστική πολιτική του Νικόστρατου» [3 ώρες]				
Στοχοθεσία: Να γίνει αντιληπτό το κλίμα φόβου και καχυποψίας ως χαρακτηριστικό του εμφύλιου πολέμου				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<p>- Ο φόβος ως αίτιο της (πολιτικής) δράσης:</p> <p>- Το κλίμα διάχυτης καχυποψίας και φόβου ως χαρακτηριστικό του (εμφύλιου) πολέμου.</p> <p>- Η αποτυχία της μετριοπαθούς πολιτικής εξαιτίας του φόβου: το παράδειγμα του Νικόστρατου.</p> <p>- Ο θεσμός της ικεσίας.</p>	<p>- Σαφήνεια και λιτότητα του ιστορικού λόγου ως αποτέλεσμα 1) της αντιθετικής οργάνωσης της αφήγησης, 2) της υποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας, 3) της λεπτομερειακής ακρίβειας.</p> <p>- Πολλαπλοί τρόποι δήλωσης αιτιολόγησης στο πλαίσιο της εξιστόρησης.</p>	<p>- Οι λειτουργίες του παρατατικού: διάρκεια / απόπειρα.</p> <p>- Η λειτουργία των συνδέσμων μέν - δέ.</p> <p>- Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν νοητικές λειτουργίες.</p> <p>- Ίσθημι: παράγωγες και σύνθετες λέξεις της ν.ε.</p> <p>- Η ζωή των λέξεων: <i>σγγχωρῶ, παραμυθοῦμαι, διαφθείρω.</i></p>	<p>- Σύνθεση περίληψης βασισμένης στα ρήματα των κύριων προτάσεων.</p> <p>- Χαρακτηρισμός του Νικόστρατου.</p> <p>- Διατύπωση υπόθεσης: επιχειρήματα με τα οποία ο Νικόστρατος θα μπορούσε να πείσει τις αντιμαχόμενες παρατάξεις να έρθουν σε συμφωνία.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλου κειμένου, προκειμένου να δειχθεί η μετριοπάθεια ως πολιτική αρετή (Θουκυδίδη ΣΤ, 9-14 και 20-23): Ο μετριοπαθής Νικίας.</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που δηλώνουν</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να συντάξουν περίληψη.</p> <p>- Να μπορούν να χαρακτηρίζουν τα ιστορικά πρόσωπα και αξιολογούν τη δράση τους.</p> <p>- Να διατυπώνουν επιχειρήματα.</p> <p>- Να εκτιμούν την αξία της μετριοπάθειας σε περιόδους πολιτικής αναταραχής και άλογων συγκρούσεων.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται την πολυμορφικότητα της</p>

		[Σύνταξη: - Επιρρηματική μετοχή. Γραμματική: - Σχηματισμός και κλίση παθητικού μέλλοντα και αορίστου.]	νοητικές λειτουργίες και των όρων με τους οποίους συνάπτονται. Έρευνα στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις, για να εντοπιστούν σημασίες και αποχρώσεις των όρων μέσα στα συμφραζόμενά τους.	αιτιολόγησης. - Να διακρίνουν τη λειτουργία του παρατατικού και των συνδέσμων μέν - δέ. - Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν νοητικές λειτουργίες στην ΑΕ γλώσσα.
--	--	---	---	--

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Θουκυδίδης, Γ, 76-78),

«Συνέχιση του πολέμου στην Κέρκυρα: ναυμαχία»

[3 ώρες]

Στοχοθεσία: Κατανόηση της σημασίας του ψυχολογικού παράγοντα στη λήψη αποφάσεων σε κρίσιμες περιστάσεις				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
- Έλλογη και άλογη συμπεριφορά: - Η σημασία του ψυχολογικού παράγοντα στη λήψη αποφάσεων: το ζεύγος αυτοκυριαρχία -	- Εσωτερική εστίαση (Η συναγωγή των σκέψεων, συναισθημάτων και κινήτρων από τις πράξεις / τα γεγονότα). - Η στρατηγική της αγωνίας:	- Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν τάξη/αταξία. - περιπλέω, τάττω: απλές και σύνθετες παράγωγες λέξεις της ν.ε.	- Ανάγνωση του κειμένου: Καταγραφή και αξιολόγηση των ελιγμών και της τακτικής των εμπλεκόμενων. - Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (λ.χ.	Αναμένεται οι μαθητές: - Να διακρίνουν αφηματικές αρετές, όπως η στρατηγική της σταδιακής αποκάλυψης των πληροφοριών. - Να αντιλαμβάνονται τη

<p>πανικός (τάξη - αταξία).</p> <p>- Η σημασία της ευελιξίας στο σχεδιασμό της στρατηγικής: το ζεύγος πάθημα - μάθημα.</p>	<p>σταδιακή αποκάλυψη της πληροφορίας.</p>	<p>[Σύνταξη: (α) Κατηγορούμενο. (β) Ονοματικοί προσδιορισμοί. Γραμματική: - Γ' κλίση: Φωνηεντόληκτα ουσιαστικά.]</p>	<p>Αριστοτέλη <i>Ηθικά Νικομάχεια</i>, Γ' Λυκείου, Θεωρ. Κατ.): Η αριστοτελική μεσότητα (η δικαίωση της αυτοκυριαρχίας).</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που δηλώνουν τάξη/αταξία και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).</p> <p>- Έρευνα σε λεξικά και συγκέντρωση της οικογένειας λέξεων του <i>περιπλέω</i> και του <i>τάττω</i>.</p>	<p>σημασία του ψυχολογικού παράγοντα στη λήψη αποφάσεων και της ευελιξίας στο σχεδιασμό.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν τάξη/αταξία στην ΑΕ γλώσσα.</p>
--	--	--	---	--

<p>ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Θουκυδίδης, Γ, 79-80), «Συνέχιση του πολέμου στην Κέρκυρα: Φόβος των δημοκρατικών για νέα επίθεση των Πελοποννησίων / Άφιξη αθηναϊκών πλοίων» [3 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Να γίνει αντιληπτός ο φόβος ως αίτιο της (πολιτικής) δράσης και ως παράγοντας διαμόρφωσης της πολιτικής ζωής</p>				
<p>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</p>	<p>Καλλιέργεια γραμματισμών</p>	<p>Γνώσεις για τη γλώσσα</p>	<p>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</p>	<p>Αξιολόγηση</p>
<p>- Ο φόβος ως αίτιο της (πολιτικής) δράσης:</p>	<p>- Εναλλασσόμενη εστίαση: εναλλαγή οπτικής γωνίας.</p>	<p>- Αναφορική λειτουργία της γλώσσας.</p>	<p>- Ανάγνωση του κειμένου / Διάγνωση της δομής του και</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές: - Να αντιλαμβάνονται τη δομή</p>

<p>- Ο φόβος ως παράγων διαμόρφωσης της πολιτικής.</p>	<p>- Έλεγχος και αξιολόγηση των πληροφοριών.</p>	<p>- Η λειτουργία του σχήματος λιτότητας.</p> <p>- Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν φόβο/ταραχή.</p> <p>- δεισαντες/φόβω/περιδεής: απλές και σύνθετες παράγωγες λέξεις της ν.ε.</p> <p>- Η ζωή των λέξεων: κρατώ, αναλαμβάνω, ανάγομαι,, επιπλέω, στάσις.</p> <p>[Σύνταξη: - Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική: - Γ' κλίση: αφωνόληκτα ουσιαστικά.]</p>	<p>συμπλήρωση πίνακα τριών στηλών: στόχος / δράση / αποτέλεσμα.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (λ.χ. Ξενοφώντα Ελληνικά 2, 2, 3-4): Σύγκριση των Κερκυραίων και των Αθηναίων, όσον αφορά τη στάση τους μετά από την ήττα.</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που δηλώνουν φόβο/ταραχή και των όρων με τους οποίους συνάπτονται. Έρευνα στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις, για να εντοπιστούν σημασίες και αποχρώσεις των όρων μέσα στα συμφραζόμενά τους.</p>	<p>της αφήγησης με βάση το σχήμα στόχος / δράση / αποτέλεσμα.</p> <p>- Να κατανοούν τη σημασία του ψυχολογικού παράγοντα και του ανθρώπινου χαρακτήρα στην εξέλιξη των γεγονότων.</p> <p>-Να διακρίνουν την εναλλασσόμενη εστίαση και την αναφορική λειτουργία της γλώσσας.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τη σημασία του ελέγχου των πληροφοριών.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των ρημάτων που δηλώνουν φόβο/ταραχή, στην ΑΕ γλώσσα.</p>
--	--	--	--	---

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Θουκυδίδης, Γ, 81),
«Η όξυνση του εμφυλίου στην Κέρκυρα μετά την αποχώρηση των Λακεδαιμονίων»**
[3 ώρες]

Στοχοθεσία: Να γίνουν κατανοητές οι συνέπειες της επικράτησης της ισχύος και του πάθους στο πλαίσιο του πολέμου και της πολιτικής				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<p>- Η ισχύς και τα πάθη: Η επιδίωξη της ισχύος ως βαθύτερο κίνητρο της ανθρώπινης πράξης - Τα πάθη σε συνθήκες (εμφυλίου) πολέμου.</p> <p>- Η κατάλυση κάθε τάξης (πολιτικής, ηθικής, νομικής, θρησκευτικής) και οι συνέπειές της για το κοινωνικό σύνολο.</p> <p>- «πᾶσά τε ἰδέα κατέστη θανάτου» (Ο θάνατος πήρε κάθε μορφή που θα μπορούσε να συλλάβει ο ανθρώπινος νους.)</p>	<p>- Ανθρωπολογία του Θουκυδίδη.</p> <p>- Οικονομία λόγου (η «λακωνική ακρίβεια» του Θουκυδίδη).</p> <p>- Σύνθετο ύφος / Πυκνότητα της αφήγησης.</p> <p>- Αναγκαστικό και τελικό αίτιο.</p> <p>- Αναλογικός συλλογισμός (§3).</p>	<p>- Συγκινησιακή χρήση της γλώσσας.</p> <p>- Η λειτουργία της συσσώρευσης συνωνύμων.</p> <p>- Η λειτουργία α) της διαίρεσης, β) των παραδειγμάτων.</p> <p>- Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν θάνατο.</p> <p>[Σύνταξη: - Τελικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική: - Αόριστοι β' βαρύτωνων ρημάτων που κλίνονται κατά τα εις -μι.]</p>	<p>- Διάκριση και τιτλοφόρηση ενοτήτων.</p> <p>- Δημιουργία "Χάρτη εννοιών" που παρουσιάζει όλες τις παραμέτρους του «θανάτου» (αιτία, τόπος, τρόπος, θύτες/θύματα).</p> <p>- Προσομοίωση (Αγώνας λόγων): Δύο μαθητές αναλαμβάνουν να παίξουν το ρόλο δύο Αθηναίων, οι οποίοι διαφωνούν αν πρέπει να επέμβουν στην εμφύλια σύρραξη των Κερκυραίων.</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που δηλώνουν θάνατο και των όρων με τους</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να διακρίνουν και να τιτλοφορούν ενότητες.</p> <p>- Να επισημαίνουν τις διαφορετικές παραμέτρους ενός θέματος.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται την επίδραση του πολέμου στο ήθος και τη συμπεριφορά των ανθρώπων.</p> <p>- Να διακρίνουν α) την ακρίβεια και το σύνθετο ύφος, β) τον αναλογικό συλλογισμό, γ) τη συγκινησιακή λειτουργία της γλώσσας.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται το</p>

			οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).	σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν θάνατο στην ΑΕ γλώσσα και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.
--	--	--	---	--

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Πελοποννησιακός πόλεμος (Θουκυδίδης, Γ, 82-83), «Παθολογία» [3 ώρες]				
Στοχοθεσία: Κατανόηση της παθολογίας του πολέμου: η ανθρώπινη φύση ως αρχή και αιτία του ιστορικού γίνεσθαι				
<i>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</i>	<i>Καλλιέργεια γραμματισμών</i>	<i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i>	<i>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</i>	<i>Αξιολόγηση</i>
- Η ανθρώπινη φύση ως έσχατη αρχή και αιτία της ανθρώπινης πράξης και της κίνησης της ιστορίας. - Οι αρχέγονες ορμές της ανθρώπινης φύσης (φιλαρχία, φιλοτιμία, πλεονεξία, φόβος/δέος) ως κύρια αίτια του πολέμου και της βίας.	- Φιλοσοφία της ιστορίας / Ανθρωπολογία του Θουκυδίδη. - Ρεαλισμός και πεσιμισμός. - Η παρουσία του αφηγητή: Διατύπωση άμεσης προσωπικής κρίσης. Αναγωγή του ειδικού στο γενικό: η Ιστορία ως κτήμα <i>ἐξ αἰεί</i> .	- Όροι που δείχνουν την επίδραση της ιατρικής στο Θουκυδίδη.	- Διάκριση/τιτλοφόρηση ενότητων. - Αξιολόγηση του παραδείγματος ως μέσου τεκμηρίωσης και πειθούς. - Αντιστοίχιση του αρχαίου κειμένου και της μετάφρασης, για να δειχθεί η σημασία της χρήσης αφηρημένων ουσιαστικών, έναρθρων απαρεμφάτων, ουδέτερων μετοχών και επιθέτων: αναγωγή του ειδικού	Αναμένεται οι μαθητές: - Να να διακρίνουν και να τιτλοφορούν ενότητες. - Να αναγνωρίζουν την αξία του παραδείγματος ως μέσου επιχειρηματολογίας. - Να αντιλαμβάνονται τα ζεύγη ισχύς-πάθος, βία-λογική, πρόοδος-

<p>- Η κατίσχυση εξαιτίας του πολέμου της άλογης πλευράς του ανθρώπου έναντι της έλλογης.</p> <p>- Η καθοριστική επίδραση των συνθηκών ζωής στην (ατομική και συλλογική) συμπεριφορά.</p> <p>- Η διαβάθμιση και η πολυμορφία των αρνητικών εκδηλώσεων της ανθρώπινης φύσης:</p> <p>1) Η ακύρωση και η διαστροφή του λόγου και της διάνοιας.</p> <p>2) Η επικράτηση των διανοητικά κατώτερων.</p> <p>3) Η ακύρωση του αξιακού συστήματος και η συνακόλουθη ακύρωση του σημασιολογικού συστήματος που συγκροτείται από το λόγο.</p>	<p>- Ειρωνεία και σαρκασμός.</p> <p>- Επίδραση της σοφιστικής: αποκλεισμός του μεταφυσικού παράγοντα από την αιτιολόγηση / ερμηνεία των γεγονότων.</p> <p>- Πρωτοποριακή διατύπωση της επιστημονικής αρχής για τη σημασία των διαφορετικών συνθηκών στην εκδήλωση των φαινομένων.</p> <p>- (Μεθοδολογία του Θουκυδίδη) Επαγωγική γενίκευση: Η συσσωρευμένη ιστορική εμπειρία της συμπεριφοράς του ανθρώπου ως θεμέλιο για τη συναγωγή των αρχών που διέπουν το ιστορικό γίγνεσθαι.</p>		<p>στο γενικό (διατύπωση γενικών κρίσεων). Σύνδεση με τη μεθοδολογία και τη φιλοσοφία του Θουκυδίδη για την ιστορία.</p> <p>- Συζήτηση για την αναγκαιότητα, τη σκοπιμότητα και τα όρια της γενίκευσης στην ιστορική αφήγηση.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων: Γ. Σεφέρη, <i>Τελευταίος σταθμός</i> (ΚΝΛ Β' Λυκ.): Η φύση του ανθρώπου / Η αλλοτρίωση που επιφέρει ο πόλεμος «Δίκαιος και άδικος λόγος» (Γλώσσα, Γ' Λυκ.): Η ανάγνωση του Μπρεχτ αποκαλύπτει το πραγματικό νόημα των λέξεων.</p> <p>- Να εντοπιστούν οι όροι που δείχνουν την επίδραση της ιατρικής στο Θουκυδίδη.</p>	<p>παραικμή/διάλυση.</p>
---	--	--	--	--------------------------

- Η αντιστροφή της ιδέας της προόδου (Παθολογία: ο πόλεμος δάσκαλος της βίας).				
--	--	--	--	--

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, ΣΤ, 30), «Η συγκέντρωση των Αθηναίων στον Πειραιά για την αναχώρηση του στόλου» [2 ώρες]				
Στοχοθεσία: Να γίνει κατανοητή η «πλεονεξία» ως κίνητρο της πολιτικής δράσης και της επεκτατικής πολιτικής				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<ul style="list-style-type: none"> - Η «πλεονεξία» ως κίνητρο της (πολιτικής) δράσης: - Η επιθυμία κέρδους ως κίνητρο της ανθρώπινης δράσης. - Ψυχολογικές μεταπτώσεις: Το ζεύγος φόβος-ελπίδα. 	<ul style="list-style-type: none"> - Χρονογραφική αφήγηση με παρεμβολή ανάληψης. - Ακρίβεια στον προσδιορισμό του χρόνου. - Αφηγηματικές τεχνικές: Η διαίρεση - Προβολή του όλου και των μερών. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δομή αφήγησης με βάση τα υποκείμενα. - Λέξεις/φράσεις που συνδέονται με τη ναυτιλία. - Η ζωή των λέξεων: <i>αναγωγή, παρασκευή, άκρα, διαβάλλω, ὄμιλος.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> - Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του (εισαγωγή, δομή και περιεχόμενο του 6^{ου} βιβλίου, περίληψη των §§ 1-29 του σχολικού βιβλίου). - Ανάγνωση του κειμένου: διάγνωση της δομής του με βάση τα υποκείμενα. 	<ul style="list-style-type: none"> Αναμένεται οι μαθητές: - Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης με βάση τα υποκείμενα. - Να διακρίνουν τη λειτουργία των χρονικών προσδιορισμών και της διαίρεσης στην αφήγηση.

<p>- Η συμπλοκή του δημόσιου/πολιτικού με το ιδιωτικό/οικογενειακό.</p>		<p>[Σύνταξη: - Υποθετικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική: (α) Σχηματισμός και κλίση ενρινολήκτων και υγρολήκτων ρημάτων Α' συζυγίας.</p> <p>(β) Αόριστη αντωνυμία τις, τι. Ερωτηματική αντωνυμία τίς, τί.]</p>	<p>Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλου κειμένου (λ.χ. Γ. Χορτάση <i>Ερωφίλη</i>): Η επιθυμία κέρδους.</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που συνδέονται με τη ναυτιλία και των όρων με τους οποίους συνάπτονται. Έρευνα στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις, για να εντοπιστούν σημασιολογικές αποχρώσεις των όρων μέσα στα συμφραζόμενά τους.</p> <p>- Έρευνα σε λεξικά, για να εξοικειωθούν επαγωγικά με την αλλαγή σημασίας των λέξεων από την ΑΕ στη ΝΕ.</p>	<p>- Να κατανοούν τον ρόλο της πλεονεξίας ως κινήτρου της πολιτικής δράσης.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που συνδέονται με τη ναυτιλία, στην ΑΕ γλώσσα.</p>
---	--	---	--	---

<p style="text-align: center;">ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, ΣΤ, 31), «Η λαμπρότητα της πολεμικής προετοιμασίας των Αθηναίων» [4 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Να γίνει κατανοητή η επιδίωξη της ισχύος ως κίνητρο της (πολιτικής) δράσης</p>				
<i>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</i>	<i>Καλλιέργεια γραμματισμών</i>	<i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i>	<i>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</i>	<i>Αξιολόγηση</i>
<p>- Η επιδίωξη της ισχύος ως κίνητρο της (πολιτικής) δράσης:</p> <p>- Ψυχολογικές διακυμάνσεις κατά το σχεδιασμό ριψοκίνδυνων στόχων (ενθουσιασμός / φόβος / ελπίδα).</p> <p>- Συναισθηματική / ορθολογική αντιμετώπιση της αβεβαιότητας και του κινδύνου: Επίδειξη ισχύος και αίσθηση υπεροχής / ορθολογική εκτίμηση του συσχετισμού των δυνάμεων.</p>	<p>- Εναλλασσόμενη εστίαση: εναλλαγή οπτικής γωνίας.</p> <p>- Εμβόλιμη περιγραφή στην αφήγηση ως επίκληση στο συναίσθημα.</p> <p>- Το τεκμήριο ως τρόπος πειθούς: η αξιολόγηση των τεκμηρίων από διαφορετικές οπτικές γωνίες (οπτική γωνία των πρωταγωνιστών και του αφηγητή).</p> <p>- Η τραγική ειρωνεία στο Θουκυδίδη: διάσταση ανάμεσα στη γνώση του</p>	<p>- Η λειτουργία του επιθέτου στην περιγραφή.</p> <p>- Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν ισχύ/υπεροχή / πλούτο.</p> <p>- Η ζωή των λέξεων: <i>ὄψις, ἀξιόχρεος, ἄπιστος, εὐπρεπής, φαῦλος, ὑπηρεσίαις, ἐκκρίνομαι, σπουδῆ, σκεῦος, ἀνάλωσις.</i></p> <p>[Σύνταξη:</p> <p>- Διάκριση αναφορικών προτάσεων: αναφορικές προσδιοριστικές.</p>	<p>- Ανάγνωση του κειμένου: εντοπισμός των θεματικών κέντρων και της προσωπικής άποψης του Θουκυδίδη για την εκστρατεία.</p> <p>- Εντοπισμός και αξιολόγηση των τεκμηρίων.</p> <p>- Έρευνα στο διαδίκτυο: συλλογή στοιχείων και σύνθεση μιας πολυτροπικής παρουσίασης για το θεσμό των λειτουργιών στην αρχαία Ελλάδα.</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση λέξεων/φράσεων που δηλώνουν</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να διακρίνουν τα θεματικά κέντρα και τα σχόλια.</p> <p>- Να διακρίνουν την εναλλασσόμενη εστίαση, την παρεμβολή περιγραφής στην αφήγηση και τη λειτουργία των επιθέτων.</p> <p>- Να κατανοούν την επιδίωξη της ισχύος ως κίνητρο της (πολιτικής) δράσης. Να εκτιμούν τη σημασία του ψυχολογικού παράγοντα και να διακρίνουν τη συναισθηματική</p>

<p>- Η σημασία του συντονισμού κρατικών και ιδιωτικών ενεργειών για την επιδίωξη υψηλών στόχων.</p> <p>- Η σημασία του θεσμού των λειτουργιών (τριηραρχία).</p>	<p>αναγνώστη και του αφηγητή και στην άγνοια των πρωταγωνιστών.</p>	<p>Γραμματική: (α) Σχηματισμός και κλίση των παραθετικών των επιθέτων. (β) Αναφορικές αντωνυμίες.]</p>	<p>ισχύ/υπεροχή/πλούτο και των όρων με τους οποίους συνάπτονται. Έρευνα στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις, για να εντοπιστούν σημασιολογικές αποχρώσεις των όρων μέσα στα συμφραζόμενά τους.</p> <p>- Έρευνα σε λεξικά, για να εξοικειωθούν επαγωγικά με την αλλαγή σημασίας των λέξεων από την ΑΕ στη ΝΕ.</p>	<p>αντιμετώπιση από την ορθολογική εκτίμηση των καταστάσεων.</p> <p>-Να συλλέγουν στοιχεία και να τα συνθέτουν σε (πολυτροπικά) κείμενα για όψεις του αρχαίου κόσμου.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν ισχύ/υπεροχή/πλούτο στην ΑΕ γλώσσα.</p>
---	---	--	---	---

<p>ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, ΣΤ, 32), «Η τελετή του απόπλου του αθηναϊκού στόλου» Λέξεις/φράσεις που αφορούν θρησκευτικές/τελετουργικές διαδικασίες [2 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Να γίνει κατανοητή η αλλαζονική επίδειξη της ισχύος ως μέσον ενίσχυσης του φρονήματος</p>				
<p><i>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</i></p>	<p><i>Καλλιέργεια γραμματισμών</i></p>	<p><i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i></p>	<p><i>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</i></p>	<p><i>Αξιολόγηση</i></p>

<p>- Η κορύφωση της επίδειξης της ισχύος:</p> <p>- Η επίδειξη της δύναμης ως μέσον καθησυχασμού του φόβου και ενίσχυσης του φρονήματος των Αθηναίων, στρατιωτών και πολιτών.</p> <p>- Ο ενωτικός χαρακτήρας της ομαδικής δέησης.</p>	<p>- Η περιγραφή ως μέσο πειθούς: Επίκληση στο συναίσθημα.</p> <p>- Η λεπτομερειακή ακρίβεια της θουκυδίδειας περιγραφής.</p>	<p>- Η λειτουργία της οπτικής και ηχητικής εικόνας.</p> <p>- Η λειτουργία των απαρεμφατικών και μετοχικών συνόλων για τη δημιουργία σύνθετου ύφους.</p> <p>- Λέξεις/φράσεις που αφορούν θρησκευτικές/τελετουργικές διαδικασίες.</p> <p>- Η ζωή των λέξεων: <i>εὐχάς, κεράσαντες, κρατήρας.</i></p> <p>[Σύνταξη: - Χρονικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική: - Β' κλίση: Συνηρημένα επίθετα.]</p>	<p>- Ανάγνωση του κειμένου: διάγνωση της δομής του με εντοπισμό και ανάλυση των απαρεμφατικών και μετοχικών συνόλων.</p> <p>- Εντοπισμός των εικόνων και διάκριση του είδους τους.</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που αφορούν θρησκευτικές/τελετουργικές διαδικασίες και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τη λειτουργία των απαρεμφατικών και μετοχικών συνόλων.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τη λειτουργία των εικόνων και, γενικότερα, της περιγραφής.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τους στόχους που εξυπηρετεί η επίδειξη της δύναμης.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που αφορούν θρησκευτικές/τελετουργικές διαδικασίες στην ΑΕ και ΝΕ γλώσσα και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.</p>
--	---	---	--	---

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, Ζ, 75),
«Η εγκατάλειψη του στρατοπέδου από τους ηττημένους Αθηναίους»
Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν ψυχικό πάθος
[3 ώρες]**

Στοχοθεσία: Κατανόηση του ευάλωτου και προσωρινού χαρακτήρα κάθε ισχύος και της τραγικής διάστασης (“άνοδος-πτώση”, «μέγιστον ... τὸ διάφορον») της Σικελικής Εκστρατείας			<i>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</i>	<i>Αξιολόγηση</i>
<i>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</i>	<i>Καλλιέργεια γραμματισμών</i>	<i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i>		
<p>- Το ζεύγος ισχύς-πάσχειν.</p> <p>- Η συλλογική τραγωδία των Αθηναίων και ο παραδειγματικός της χαρακτήρας: από την απόλυτη ισχύ στο απόλυτο «πάθος» (πάσχειν), τη συντριβή και την απελπισία («μέγιστον ... τὸ διάφορον»: άνοδος και πτώση).</p> <p>- Η επίδραση των</p>	<p>- Οργάνωση της αφήγησης με βάση το σχήμα αίτιο-αποτέλεσμα.</p> <p>- Η παρουσία του θουκυδίδειου αφηγητή.</p> <p>- Η διάρθρωση του αφηγηματικού χρόνου: επιβράδυνση.</p> <p>- Η περιγραφή ως μέσον αποτύπωσης της τραγικότητας της κατάστασης.</p>	<p>- Δομή αφήγησης με βάση το σχήμα αίτιο-αποτέλεσμα.</p> <p>- Η λειτουργία της οπτικής-ηχητικής εικόνας και της παρομοίωσης.</p> <p>- Η χρήση έναρθρων ουδετέρων επιθέτων και μετοχών αντί ουσιαστικών.</p> <p>- Η λειτουργία της συσώρευσης συνωνύμων.</p> <p>- Η λειτουργία των</p>	<p>- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του: Περιληπτική απόδοση των προηγουμένων.</p> <p>- Ανάγνωση του κειμένου με βάση τον κύριο θεματικό άξονα και τα επιμέρους θεματικά κέντρα.</p> <p>- Εντοπισμός των σημείων του κειμένου, στα οποία διαφαίνεται η παρουσία του αφηγητή.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Θουκ. Στ, 31-33: Σύγκριση της 	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να αντιλαμβάνονται τον κύριο θεματικό άξονα και τα επιμέρους θεματικά κέντρα του κειμένου. - Να διακρίνουν τη λειτουργία της περιγραφής και του επαγωγικού συλλογισμού. - Να αντιλαμβάνονται τις τροπές του ζεύγους ισχύς-πάθος και την επίδραση των συνθηκών ζωής στην ηθική και το ηθικό του ανθρώπου.

<p>συνθηκών ζωής στην ηθική και το ηθικό του ανθρώπου: Ο πόλεμος ως αιτία διασάλευσης της ηθικής τάξης και ακύρωσης του φρονήματος.</p>	<p>- Επαγωγικός συλλογισμός: γενικεύσεις βασισμένες σε λεπτομερειακή καταγραφή γεγονότων.</p>	<p>κλιμακώσεων. - Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν ψυχικό πάθος. [Σύνταξη: - Επιθετική και κατηγορηματική μετοχή. Γραμματική: - Κλίση επιθέτων: • Σιγμόληκτα δικατάληκτα σε -ης, -ες. • Ανώμαλα: πολύς και μέγας.]</p>	<p>αναχώρησης του στόλου από τον Πειραιά με την εγκατάλειψη του στρατοπέδου: «μέγιστον ... τὸ διάφορον». • Εκφραση-Εκθεση Α' Λυκείου: Η διάκριση περιγραφής και αφήγησης. • Σοφοκλέους <i>Αντιγόνη</i>: Η σημασία της ταφής των νεκρών στην αρχαία Ελλάδα. - (Πρόταση για διαθεματική εργασία) Έρευνα στο διαδίκτυο, συλλογή στοιχείων και σύνθεση μιας πολυτροπικής παρουσίασης: Να συγκεντρώσουν και να περιγράψουν έργα τέχνης ή και εικόνες και φωτογραφίες από σύγχρονους πολέμους, σχολιάζοντας τα συναισθήματα τόσο των πρωταγωνιστών όσο και τα δικά τους. - Καταγραφή και κατηγοριοποίηση των λέξεων/φράσεων που δηλώνουν</p>	<p>- Να συλλέγουν στοιχεία και να τα συνθέτουν σε (πολυτροπικά) κείμενα κατάλληλα για δημόσια παρουσίαση. - Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν ψυχικό πάθος στην ΑΕ και ΝΕ γλώσσα και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.</p>
---	---	---	--	---

			ψυχικό πάθος και των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και σε ΝΕ μεταφράσεις).	
--	--	--	---	--

<p style="text-align: center;">ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, Ζ, 76-77), «Η δημηγορία του Νικία προς το στράτευμα» [4 ώρες]</p>				
Στοχοθεσία: Να κατανοηθεί η μορφή και η ιστορία του Νικία ως ένα χαρακτηριστικό ατομικό τραγικό πεπρωμένο στη συλλογική τραγωδία του πολέμου				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<ul style="list-style-type: none"> - Η προσωπικότητα, ο χαρακτήρας και οι αντιλήψεις του Νικία, όπως προκύπτουν από τη δημηγορία του: - Η αναζήτηση ελπίδας στην απελπισία της συντριβής. - Η μεταφυσική ελπίδα ως έσχατο καταφύγιο του 	<ul style="list-style-type: none"> - Ο ρητορικός λόγος στο Θουκυδίδη: Η σύνθεση και τα χαρακτηριστικά των δημηγοριών. - Συσχετισμός δημηγορίας και αφήγησης: λόγος-έργο, σχέδιο-εκτέλεση, ανθρώπινος σχεδιασμός-πραγματικότητα. - Τρόποι και μέσα πειθούς: 	<ul style="list-style-type: none"> - Η λειτουργία των εγκλίσεων επιθυμίας στο συμβουλευτικό λόγο. - Η λειτουργία της εναλλαγής α' και β' προσώπου. - Η ζωή των λέξεων: παραμυθούμαι, προφέρω, ἀποχρώντως, χωρῶ, ἀντιλαμβάνομαι. 	<ul style="list-style-type: none"> - Εντοπισμός των τροπών του αντιθετικού ζεύγους λόγος-έργο: ήττα και απελπισία (Θουκ., Ζ, 75), προσπάθεια εμψύχωσης (δημηγορία του Νικία). - Παρουσίαση του περιεχομένου μέσα από αντιθετικά ζεύγη. - Ανάγνωση του κειμένου με άξονα την προθετικότητα του Νικία και τους τρόπους με τους οποίους 	<ul style="list-style-type: none"> Αναμένεται οι μαθητές: - Να αντιλαμβάνονται τη λειτουργία της αντίθεσης ως εκφραστικού και οργανωτικού μέσου, καθώς και τη λειτουργία των αντιθετικών ζευγών. - Να διακρίνουν και να αξιολογούν τους τρόπους και τα μέσα πειθούς. - Να διατυπώνουν

<p>απελπισμένου από την πραγματικότητα ανθρώπου.</p> <p>- Ο ρόλος της διατήρησης της τάξης σε ακραίες καταστάσεις.</p> <p>- Ο κίνδυνος από τη δημιουργία μάταιων ελπίδων, εξαιτίας πλασματικής περιγραφής και εσφαλμένης εκτίμησης της πραγματικότητας.</p> <p>- Η αντίληψη για τον παρεμβατικό ρόλο του θείου.</p> <p>- Η ευθύνη του ανθρώπου για τη μοίρα του.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Επίκληση στο ήθος του πομπού και του δέκτη. • Επίκληση στο συναίσθημα • Αναλογικός συλλογισμός. <p>- Η αντίθεση (το αντιθετικό ύφος) στην υπηρεσία της σαφήνειας.</p>	<p>[Σύνταξη: - Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική: - Τρικατάληκτα και δικατάληκτα φωνηεντόληκτα επίθετα γ' κλίσης.]</p>	<p>επιχειρεί να επιτύχει το στόχο του.</p> <p>- Διατύπωση (από τους μαθητές) επιχειρημάτων με τα οποία αντικρούονται τα επιχειρήματα του Νικία.</p> <p>- Έρευνα σε λεξικά, για να εξοικειωθούν επαγωγικά με την αλλαγή σημασίας των λέξεων από την ΑΕ στη ΝΕ.</p>	<p>επιχειρήματα.</p> <p>- Να αναγνωρίζουν την προθετικότητα του ομιλητή.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται το ρόλο της ελπίδας στην ανθρώπινη δράση, όπως και την ευθύνη του ανθρώπου για τη μοίρα του.</p>
--	---	--	---	---

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, Ζ, 84),

«Η σφαγή των Αθηναίων στον Ασσίναρο»

[2 ώρες]

Στοχοθεσία: Να γίνει κατανοητή η τραγική διάσταση του πολέμου				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<p>- Γνώση της ΑΕ ιστορίας: Η τραγική κατάληξη της Σικελικής εκστρατείας: Το αδιέξοδο και η σφαγή των Αθηναίων στον Ασσίναρο.</p> <p>- Η απόλυτη κατίσχυση της άλογης πλευράς της φύσης του ανθρώπου και η παλινδρόμηση στην απανθρωπιά εξαιτίας του πολέμου.</p> <p>- Η αποκτήνωση του ανθρώπου, νικητή και ηττημένου, στον πόλεμο.</p>	<p>- Χαρακτηριστικά της αφήγησης:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Κινηματογραφική απόδοση της καταστροφής: η εικονοποίηση της αφήγησης. • Ρεαλισμός. • «Η τραγική ένταση της θουκυδίδειας γραφής». <p>- Αιτιολόγηση των γεγονότων και της δράσης: Παραγωγικός συλλογισμός.</p>	<p>- Δομή αφήγησης με βάση τα υποκείμενα.</p> <p>- Συγκινησιακή χρήση της γλώσσας: η δραματικότητα και παραστατικότητα της εικόνας.</p> <p>- Η λειτουργία της παθητικής σύνταξης.</p> <p>- Η ζωή των λέξεων: <i>πρόσκειμαι, προσβολή, ἐπίκειμαι, καραρρέω.</i></p> <p>[Συνταξη: (α) Επιρρηματικοί</p>	<p>- Ένταξη του κειμένου στα συμφραζόμενά του. Περιληπτική απόδοση των προηγούμενων.</p> <p>- Ανάγνωση του κειμένου: διάγνωση της δομής του με βάση τα υποκείμενα και ρήματα των κύριων προτάσεων.</p> <p>- Εντοπισμός των τροπών του αντιθετικού ζεύγους λόγος-έργο: προσπάθεια εμπύχωσης (δημηγορία του Νικία), συντριβή (Θουκ. Ζ 84).</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης με βάση τα υποκείμενα και τα ρήματα των κύριων προτάσεων. - Να διακρίνουν τη συγκινησιακή χρήση της γλώσσας, τον παραγωγικό συλλογισμό και την επαγωγική γενίκευση. - Να κατανοούν την τραγική διάσταση του πολέμου και την άλογη πλευρά της φύσης του ανθρώπου. [και να διερευνούν τρόπους ελέγχου της.

<p>- Η ακατανίκητη κυριαρχία των ζωτικών φυσικών αναγκών σε ακραίες καταστάσεις ακυρώνει κάθε σχεδιασμό του ανθρώπου: η μετατροπή του τακτικού στρατού σε άτακτο όχλο.</p>		<p>προσδιορισμοί της αιτίας. (β) Έναρθρο απαρέμφατο. Γραμματική: - Παθητικός μέλλον β' και παθητικός αόριστος β'.]</p>	<p>κειμένων:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γ. Σεφέρης, <i>Ελένη</i> (ΚΝΛ Β' Λυκείου): Η τραγική διάσταση του πολέμου • Σ. Δούκας, <i>Ιστορία ενός αιχμαλώτου</i> (ΚΝΛ Γ' Θεωρ. Κατ., σελ. 190-4): Η αποκτήνωση του ανθρώπου εξαιτίας του πολέμου. <p>- Έρευνα στο διαδίκτυο για τη σύνθεση μιας πολυτροπικής παρουσίασης για μια εφημερίδα, με θέμα «Τόποι του ανθρωπείου πάθους: Σκάμανδρος, Ασσίναρος, Αιγός ποταμοί, Σαγγάριος».</p> <p>- Έρευνα σε λεξικά, για να εξοικειωθούν επαγωγικά με την αλλαγή σημασίας των λέξεων από την ΑΕ στη ΝΕ.</p>	<p>- Να αναγνωρίζουν τις τροπές του αντιθετικού ζεύγους λόγος-έργο.</p> <p>- Να συλλέγουν στοιχεία και να τα συνθέτουν σε (πολυτροπικά) κείμενα για όψεις του αρχαίου κόσμου, κατάλληλα για δημόσια παρουσίαση.</p>
--	--	--	--	---

**ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, Ζ, 85),
«Η παράδοση του Νικία - Η αιχμαλωσία του αθηναϊκού στρατού»
[2 ώρες]**

Στοχοθεσία: Να κατανοηθούν οι συνέπειες του πολέμου				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<p>- Οι συνέπειες του πολέμου: θάνατος, αιχμαλωσία, δουλεία.</p> <p>- Η στάση του Νικία</p>	<p>- Η παρουσία του αφηγητή: Διατύπωση γενικής κρίσης Διατύπωση σχολίου.</p>	<p>- Παράγωγες απλές και σύνθετες λέξεις της ν.ε. από τις εξής αρχαιοελληνικές: <i>χρήσασθαι, ξυνέλαβον, διεξήλθον, παραδίδωσιν.</i></p> <p>- Η ζωή των λέξεων: <i>διεφθαρμένος, φυλακήν, σύμβασις.</i></p> <p>[Σύνταξη: (α) Η λειτουργία της επιμεριστικής παράθεσης. (β) Αναφορικές παραβολικές προτάσεις.</p>	<p>- Εντοπισμός και σχολιασμός της επαγωγικής γενίκευσης του Θουκυδίδη.</p> <p>- Ερμηνεία του κειμένου / Ανάγνωση παράλληλων κειμένων (λ.χ. «Ο λόγος του Νικία προς το Γύλιππο», Πλούταρχος, <i>Νικίας</i> 27.5, σχολικό εγχειρίδιο σελ. 406): Να αξιολογηθεί η απόφαση του Νικία να παραδοθεί στο Γύλιππο.</p> <p>- Παραγωγή λέξεων.</p> <p>- Έρευνα σε λεξικά, για να εξοικειωθούν επαγωγικά με την αλλαγή σημασίας των λέξεων από την ΑΕ στη ΝΕ.</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Να διακρίνουν την παρουσία του αφηγητή στο κείμενο. Να διακρίνουν τα γεγονότα από τα σχόλια. - Να εντοπίζουν την επαγωγική γενίκευση. - Να ερμηνεύουν και να αιτιολογούν τη δράση προσώπων. - Να αντιληφθούν τις συνέπειες του πολέμου.

		Γραμματική: - Αντωνυμίες: Δεικτικές και αναφορικές.]		
--	--	---	--	--

ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, Ζ, 86), «Η εκτέλεση του Νικία και του Δημοσθένη» [3 ώρες]				
Στοχοθεσία: Να κατανοηθούν οι συνέπειες του πολέμου και η τραγική και παραδειγματική ιστορία του Νικία				
Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις	Καλλιέργεια γραμματισμών	Γνώσεις για τη γλώσσα	Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές	Αξιολόγηση
<ul style="list-style-type: none"> - Γνώση της ΑΕ ιστορίας: Η εκτέλεση του Νικία και του Δημοσθένη. - Η ηθική αλλοτρίωση του νικητή ως συνέπεια του πολέμου. - Τα κίνητρα των ανθρώπινων πράξεων: φόβος, κέρδος, ματαιοδοξία. 	<ul style="list-style-type: none"> - Έλεγχος και αξιολόγηση των πληροφοριών. - Η αιτιολογική λειτουργία της αναδρομικής αφήγησης. 	<ul style="list-style-type: none"> - Δομή αφήγησης με βάση τα ρήματα και τα υποκείμενα των κύριων προτάσεων. - Παράγωγες απλές και σύνθετες λέξεις της ν.ε. από τις εξής αρχαιοελληνικές: (ξυν)έβαινε, έλαβον. - Η ζωή των λέξεων: 	<ul style="list-style-type: none"> - Καταγραφή των πράξεων και των προτάσεων των πρωταγωνιστών, και των επιχειρημάτων που τις στηρίζουν. - Εντοπισμός της αναδρομικής αφήγησης και προσδιορισμός της λειτουργίας της. - Παραγωγή λέξεων. - Έρευνα σε λεξικά, για να 	<ul style="list-style-type: none"> Αναμένεται οι μαθητές: - Να αντιλαμβάνονται τις αρνητικές (για νικητές και νικημένους) συνέπειες του πολέμου και την τραγικά διάσταση της ιστορίας. - Να αντιλαμβάνονται τη δομή της αφήγησης με βάση τα γεγονότα (ρήματα) και τα δρώντα πρόσωπα (υποκείμενα) των κύριων προτάσεων.

<p>- Η τραγική διάσταση της ιστορίας: έλεος.</p> <p>- Το τέλος του Νικία και ο χαρακτηρισμός του από τον Θουκυδίδη.</p>		<p>ἀναλαμβάνω, τήρησις, ἐπιτήδειος.</p> <p>[Σύνταξη: - Συμπερασματικές προτάσεις.</p> <p>Γραμματική: - Φωνηεντόληκτα σε -μι: δίδωμι, ἴημι.]</p>	<p>εξοικειωθούν επαγωγικά με την αλλαγή σημασίας των λέξεων από την ΑΕ στη ΝΕ.</p>	<p>- Να εντοπίζουν και να αξιολογούν τα επιχειρήματα.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τη σημασία του ελέγχου των πληροφοριών.</p> <p>- Να διακρίνουν την αναδρομική αφήγηση και να κατανοούν τη λειτουργία της.</p> <p>- Να εξοικειώνονται επαγωγικά με τις διαδικασίες σχηματισμού και παραγωγής λέξεων.</p> <p>- Να εξοικειώνονται με τη διατήρηση/αλλαγή της σημασίας των λέξεων.</p>
---	--	---	--	--

<p style="text-align: center;">ΘΕΜΑΤΙΚΗ: Σικελική εκστρατεία (Θουκυδίδης, Ζ, 87), «Η διαβίωση των αιχμαλώτων Αθηναίων στα λατομεία - Γενική αποτίμηση της εκστρατείας» [3 ώρες]</p>				
<p>Στοχοθεσία: Ο πόλεμος ως αιτία αποκλήνωσης του ανθρώπου</p>				
<i>Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες και στάσεις</i>	<i>Καλλιέργεια γραμματισμών</i>	<i>Γνώσεις για τη γλώσσα</i>	<i>Ενδεικτικές διδακτικές πρακτικές</i>	<i>Αξιολόγηση</i>
<p>- Γνώση της ΑΕ ιστορίας: Η διαβίωση των αιχμαλώτων Αθηναίων στα λατομεία - Γενική αποτίμηση της εκστρατείας)</p> <p>- Η αποκλήνωση του ανθρώπου ως συνέπεια της πολεμικής και πολιτικής ισχύος.</p> <p>- Η αποκλήνωση του ανθρώπου, νικητή και ηττημένου, εξαιτίας του πολέμου.</p>	<p>- Παραγωγική συλλογιστική πορεία.</p> <p>- Η παρουσία του αφηγητή: Διατύπωση άμεσης προσωπικής κρίσης / Σχόλιο: αποτίμηση της σικελικής εκστρατείας.</p> <p>- Εμβόλιμη περιγραφή στην αφήγηση.</p> <p>- Αντιθετική οργάνωση της αφήγησης.</p> <p>- Αιτιολόγηση: Τεκμηρίωση κρίσης με</p>	<p>- Δομή του κειμένου: α) Διάκριση αφηγηματικού μέρους και σχολίου, β) Δομή του αφηγηματικού μέρους με βάση το χρόνο.</p> <p>- Η χρήση του υπερθετικού βαθμού κατά την αξιολόγηση του πολέμου από τον Θουκυδίδη.</p> <p>- Ο μακροπερίοδος λόγος.</p> <p>- Λέξεις/φράσεις που δηλώνουν δυσχερείς συνθήκες διαβίωσης.</p>	<p>- Διάκριση σχολίου και αφήγησης. Διάγνωση της δομής της αφήγησης με βάση το χρόνο.</p> <p>- Διάκριση και τιτλοφόρηση ενοτήτων.</p> <p>- Εντοπισμός των σημείων του κειμένου, στα οποία διαφαίνεται η παρουσία του αφηγητή.</p> <p>- Εντοπισμός των τεκμηρίων και των επιχειρημάτων «κατά το εικός».</p> <p>- Καταγραφή και κατηγοριοποίηση λέξεων/φράσεων που δηλώνουν δυσχερείς συνθήκες διαβίωσης και</p>	<p>Αναμένεται οι μαθητές:</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται τις τροπές του ζεύγους “ισχύς-πάθος” και την αποκλήνωση στην οποία οδηγεί τον άνθρωπο ο πόλεμος και η πολιτική της ισχύος .</p> <p>-Να διακρίνουν και να τιτλοφορούν ενότητες.</p> <p>-Να αντιλαμβάνονται τη δομή του κειμένου με βάση την εναλλαγή αφήγησης και σχολίου.</p> <p>- Να διακρίνουν τα τεκμήρια και τα επιχειρήματα «κατά το εικός».</p>

<p>- Η απαξίωση της ζωής και η περιφρόνηση της αξιοπρέπειας.</p> <p>- Η καταδίκη του πολέμου από το Θουκυδίδη.</p>	<p>αναφορά σε γεγονότα. Επιχείρημα με βάση την πιθανότητα (εικός).</p>	<p>- Η ζωή των λέξεων: στενοχωρία, νεωτερίζω.</p> <p>[Σύνταξη: - Επιρρηματικοί προσδιορισμοί: επιρρήματα, πλάγιες πτώσεις, εμπρόθετοι.</p> <p>Γραμματική: - Συμφωνόληκτα β' συζυγίας σε -μι.]</p>	<p>των όρων με τους οποίους συνάπτονται (στο ΑΕ κείμενο και στις δύο ΝΕ μεταφράσεις).</p> <p>- Έρευνα σε λεξικά, για να εξοικειωθούν επαγωγικά με την αλλαγή σημασίας των λέξεων από την ΑΕ στη ΝΕ.</p>	<p>- Να αντιλαμβάνονται τη λειτουργία του μακροπεριόδου λόγου και του υπερθετικού βαθμού.</p> <p>- Να αντιλαμβάνονται το σημασιολογικό εύρος των λέξεων που δηλώνουν δυσχερείς συνθήκες διαβίωσης στην ΑΕ και ΝΕ γλώσσα και να κατανοούν την πολυσημία τους συγχρονικά και διαχρονικά.</p>
--	--	---	---	--